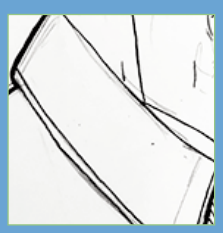
Kulturně společenský časopis
2019 • 4–6
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Anna Porenta:
Děvčata

Vojtěch Varyš:
Ukázka z nevydaného rukopisu

Petr Štengl:
Hledání božské částice

Obsah:

Salvy

Vojtěch Varyš: **Na vrcholu zoufalství (ukázka z delšího textu)** (3)
Ana Porenta: **Děvčata** (10)
Petr Štengl: **Jeden člověk** (16)
Pavel Kopecký: **Grafiky** (18)
Jaroslav Vrchlický: **Eklogy a písně (editovaná verze)** (22)

Hodnocení bitvy

Jakub Šofar: **Pár knih z roku 2018, které má smysl číst i v roce 2019** (24)
Milan Hrabal: **Přísloví ze Srbské Lužice** (26)
Otevřený dopis Asociace češtinářů Ministru školství České republiky (29)

Čerstvá krev

Sofie Slezáková: • • • (30)
Josef Soukal: **Jiskření (Kamila Zimová, Marie Hadererová)** (30)

Zaměření nového cíle

Petr Štengl: **Hledání božské částice** (34)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Naši milí,

je tu první plnohodnotné číslo Dobré adresy, které připravila nová redakce. A protože máme v plánu dodržet i novou čtvrtletní periodicitu, další číslo můžete čekat v červenci, nejhůř v srpnu. Do té doby si určitě přečtěte kus z románu neštastného Vojtěcha Varyše. Jestli tahle knížka nenajde nakladatele, tak jsme v Česku opravdu marná cháska.

Jinak se nám rozběhlo jaro, což by nějak okomentoval Ludvík Vaculík, kdyby byl ještě na světě. My nemáme tak dobře přiříznutý brk, tak radši sklapneme a necháme vás číst.

Mějte se krásné,

Štefan Švec

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Petr Štengl, Hledání božské částice (k článku na str. 34)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 4–6, rok 2019, ročník 20. E-mail: dobraadresa@dobraadresa.cz. Šéfredaktor: Štefan Švec. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vycházel s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Časopis je excerpován Ústavem pro českou literaturu AV ČR.
ISSN 1804-963X

Salvy

Na vrcholu zoufalství

Vojtěch Varyš

(ukázka z delšího textu)

Vojtěch Varyš (18. 5. 1985 – počátek ledna 2018) byl enfantem terrible nejen české kulturní publicistiky (říkával třeba, že kdyby se všechny naše literární

Foto archiv autora

časopisy rozehnaly, zůstalo by dobrého materiálu sotva na poskládání tenkého čtvrtletníku). Než dosáhl proslulosti, často nechvalné, v médích od Divadelních novin přes Týden a Mladou frontu DNES po EuroZprávy.cz, začínal koncem nultých let jako vedoucí umělecké skupiny Sekvestoři nového žití, frontman její elektroakustické kapely Marináda dekorativních aspektů a impresário Patetického divadla, vesměs v undergroundu, a blogger (vystřídal řadu systémů a uživatelských jmen, poslední jsou dosud k nalezení na waiders.blogspot.com a twitter.com/vojtavarys). Roku 2015 založil a dva a půl ročníku vedl Divadelní festival Kutná Hora, který i nadále dováží počátkem září do ruin sedleckého pivovaru progresivní soubory z celé republiky (a Bratislavy) a šokuje maloměšťáky. Nedlouho před svou dobrovolnou smrtí napsal novelu, v níž čtenáři nevyhnutelně naleznou autobiografické rysy; poté, co hrubou verzi z pozůstalosti připravili k vydání přátelé a rodina, je nyní ve fázi odmítání nakladateli.

Vždycky, když Alsasovi nebylo dobře, otevřel si Kalkatovy zápisky.

Důvodů, proč se nezabít, najdeme vždycky nakonec dost. I ty, co můžeme odmávnout jako zástupné, nás nakonec dovedou jen k tvrzení, že zabít se můžeme přece kdykoli, tak proč zrovna teď. Ostatně problém sebevraždy je v tom, že ji člověk nikdy nespáchá včas. A pak – ti lidé, kterým člověk způsobí ne trápení, ale různé praktické problémy. Nález těla, vyšetřování, vyklízení pozůstalosti, zařizování pohřbu atd. Problémy, co člověk nechá nevyřešený, nejen ty svoje. Firmy, spolky, rozjetý projekty, nesplněný úkoly. A pak – ta obava o pověst, ta je nejsměšnější. Aby si nikdo neříkal, že je to „kvůli tomu“. Nejlepší by bylo se zabít, když k tomu člověk nemá žádnej zjevnej důvod, žádný průšvihy, dluhy, nemoci. Jenomže i když tyhle věci člověka netrápěj a chce se zabít pro úplně jiný věci, nakonec vždycky vyvstanou a trubači a hasičmajstři je pak rozvíjej se závažným výrazem ve tváři, předstírajíce pochopení a porozumění.

Zvláštní, pomyslel si Alsas. Kalkatu viděl v životě dohromady třikrát, z toho dvakrát to bylo magické, velkolepé setkání, na které jako by čekal celý předchozí život. Fascinace, propojení, zábava. Gute Laune. A ovšem – při jeho zálibě v tajnůstkářství a lži nebylo snadný ho prokouknout, zjistit víc. Tím spíš, že jak se viděli málo, napájely

se jeho představy o Kalkatovi z bizarních historek, drbů, tajemných náznaků a všeho možného dalšího, protože Kalkata byl prostě pojem. Jasně, občas si napsali, ale taky to nebyla žádná obrozenecká korespondence. Přišlo to, co přijít muselo, a po Kalkatově smrti ho navštívila jakási známá a předala mu ten sešitek, s tím, že to bylo přání zesnulého. Alsas nevěděl proč a už se to ani nesnažil rozklíčovat. Byl to vzkaz? Byl to úkol? Nebo prostě jen věděl, že v něm má vnímavého čtenáře, jako v něm měl vnímavého posluchače? Štěpán si to nechal jako soukromé potěšení. Nebo duševní vzpruhu.

Na vidině cesty do Brna uklidňovala Štěpána jediná věc: že ho doprovází přítel z nejvěrnějších, Banatovič. Když nastoupil do ještě stojícího vlaku, Banatovič už seděl v jídeláku nad vypitým panákem a napůl vypitým pivem. Ten fakt nezahálí, řekl si Alsas.

– Nazdar, profesorskej.

– Píčo, sedej, čets, co napsal ten čurák Marterer?

– Ne, nečet, řekni mi, co napsal ten čurák?

Marterer byl Bantovičovým oblíbeným tématem.

– No ten zmrd měl hroznej vejšplecht v *Kampani*, kecy o tom, jak by se do rozhodování o veřejným prostoru měli zapojovat odborníci. Tím myslí sebe, poučil ho Banatovič.

– Vždyť je to taky čurák prvního řádu.

– Někdo by mu měl vyřídit, že může rozhodovat akorát o tom, kdy se půjde vysrat.

Vrchní před ně postavil rovnou čtyři panáky hruškovice, už ví, jak na to, pomyslel si Alsas. Banatovič vypil první bez ptaní a bez přiťuknutí, Štěpán pokejvnul a taky si dal. Navalilo se mu. Nebylo to dobrý ráno.

Rozhlídnul se.

– Vendelíne, tady pojď, umravňovala mladá atraktivní matka, vizáž model caffŹ latte, k tomu krátký vlasy, svýho asi čtyřletýho potomka při průchodu uličkou.

Zajímavý jméno, pomyslel si pro sebe Alsas a mrknul na Banatoviče, který se už cpal gulášovou polívkou.

– Ale ona taky není marná, zahlásil Banatovič.

Otočila se.

To je zas trapas, pomyslel si Alsas.

A usmála se.

Banatovič nevnímal, ale Alsas její úsměv povzbudivě opětoval.

– Tady ty čuramedáni mě dokážou po ránu vytočit, pronesl Banatovič a mával výtiskem *Kampaně*.

Dodal:

– Bělohradský, to je Bohdalová český filosofie, nechápu, že ho ještě taky tisknou. Ale to je pořád ještě dobrý, ten už aspoň nepředstírá vědeckou práci, už se nesnaží o akademickou kariéru, jenom slintá do novin. Na to jsou tady jiný, rozvášňoval se Banatovič. Mluvil už dost nahlas a mával kolem sebe rukama. Míval ve zvyku přivírat u monologů oči, navíc jeho ve vzduchu máchající ruce připomínaly loutku. Jen ty nitě byly imaginární.

Pokračoval:

– To jsou všechno tyhlety démanty, buďto studovali sice oficiálně, ale v šedesátejch letech, kde se místo filosofie setkávali s nějakou postmarxistickou sračkou, nebo se ani k tomu nedostali a předstírali práci v kotelnách a studium filosofie v bytových seminářích. Obojí předstíraný, obojí pseudočinnost místo činnosti, opakoval Banatovič. Předstíraný studium – domácí studium! – v bytových seminářích – ovšem předstíraný filosofie. A předstíraná práce. Což je jejich věc, kdyby se pak nedostali k veslu a nezačali roznášet svý bludy z kateder… Rozumíš, disidenti obvykle nebyli žádný hrdinové, to byli lidi, který byli líný makat.

– Že ty nepíšeš politický komentáře do novin, to by byla paráda, řekl mu Alsas.

– Ale vždyť já píšu, do *Doby síly*, do *Světel budoucnosti*, do *Na hlubinu* a *Na stráž!e*, do *Rozhledů neofašismu*…

– Myslím něco normálního, co čtou lidi. Třeba tadyhle *Kampaň*. Nebo *Varovný výstřel*.

– Neblbni, tam by mě nevzali, blokujou mě, já nesmim nikam na veřejnost.

– Vždyť jsi univerzitní profesor. Utrhli by ti ruce, i kdybys jim místo článku podal toaleťák posranej sračkama, pokud by ty sračky byly tvoje vlastní. Lidi jsou tady nadšený expertama, odborníkama a vědcema, ať už jsou odborníci skuteční, nebo domnělí, opravdoví, nebo předstíraní, ať už jsou odborníci v čemkoli a vyjadřujou se k čemukoli.

– Myslíš? No něco na tom je…

– Vždyť se koukni na Marterera, jak je pilnej. A co má u fotky? Vždycky akorát „znalec odkazu Emy Destinové“, nebo „hudební historik“.

– No ty vole to je fakt, ten by mě zajímal, odborník. Píše o zemědělství, ekologii, lidskejch právech a archi-

– Čili by to Brno někdo měl pořádně vojet, ať se probere k životu, pronesl Banatovič. Příměr ženský k městu se mu začínal líbit, v duchu už viděl svůj příští esej do Journal of Obscene Philosophy. Kurva, já ještě nemám ani čárku a uzávěrka toho posraného sborníku byla minulý pondělí, uvědomil si, že jako hostující editor čísla má na starosti loňský zimní vydání Fenomenologie alkoholismu v lacanovské perspektivě. Sborníky i akademický časáky vycházely v Česku obvykle s půl až dvouletým zpožděním. Nahlas si říhnul. Naposled byl v Brně před dvěma lety na konferenci Morava jako průsečík kultur, kterou si pro sebe překřtil na Morava jako průser. Jestlipak má ještě doktorka Cicmárková ten piercing v kundě a jestlipak už má tu docenturu, pomyslel si.

tektuře, a přitom jediný, co dokázal, je, že odchodil nějakou zkurvenou bolševickou muzikologii, kde ho akorát tak naučili klanět se Dvořákovi se Smetanou!

Přes uličku naproti dosedla nová pasažérka, Alsas si ji se zájmem prohlížel. Mladá holka, neurčitej věk lehce přes dvacet, chytrej a trochu drzej pohled, krátká barevná sukně, top bez ramínek, sponka ve vlasech, modrý náušnice, vlastně byla celá v modrym, v ruce Kunderův *Žert*. Nohy nedbale oholený, prostě něco v ní bylo. Tu džínovou bundu bych překous, a koneckonců i toho Kundera, pomyslel si Alsas.

– Brno... – zkurvený! zahlásil Banatovič a krknul. Naproti sedící slovenský gentleman se zasmál a pokývnul na znamení sympatií. Přátelé vystoupili.

– To bysme mohli potkat starýho Velebu, určitě bude sedět v Karibiku.

– To je fakt, řekl Alsas.

Karibik byl odpornej zaflusanej nonstop umístěnej přímo v tzv. brněnským metru, tedy ještě odpornějším a ještě zaplivanějším podchodu pod hlavním nádražím.

Tyhle místa měl Alsas rád. Připomínaly mu Balkán. Kdyby to Brno bylo celý takovýhle, bylo by to fajn město, pomyslel si. Kdyby se zbavili toho moravskýho přízvuku, dodal si pro sebe. Kdyby si na nic nehráli a byli tím, čím jsou, tedy vstupní branou Balkánu, bylo by všechno v pořádku.

– Brno si hraje na malou Vídeň, a přitom je to prvotřídní malý Sarajevo, řekl nahlas.

– To spíš Doboj, odtušil Banatovič.

– Taky pravda. To město je jak malá holka, ve který dříme vášeň a nespoutanost a ona ji nedokáže vypustit ven, objevit, otevřít se: radši si hraje na poslušnou pokojskou. Ale tu eleganci z toho nevykřeše, natož aby se stala komtesou.

– To s tou Starou dámou je přesný, děl Banatovič, kterej jak známo Vídeň miloval, elegantní ženská na výši a děvka, co si hraje na dámu, ale tu skutečnou nikdy nedožene. Jenže nedokáže bejt ani tou pořádnou děvkou.

– Jako ta špičková kurva z Itálie, připomněl Alsas jednu dávnou historku.

– Čili by to Brno někdo měl pořádně vojet, ať se probere k životu, pronesl Banatovič. Příměr ženský k městu se mu začínal líbit, v duchu už viděl svůj příští esej do *Journal of Obscene Philosophy*. Kurva, já ještě nemám ani čárku a uzávěrka toho posraného sborníku byla minulý pondělí, uvědomil si, že jako hostující editor čísla má na starosti loňský zimní vydání *Fenomenologie alkoholismu v lacanovské perspektivě*. Sborníky i akademický časáky vycházely v Česku obvykle s půl- až dvouletým zpožděním. Nahlas si říhnul.

Naposled byl v Brně před dvěma lety na konferenci *Morava jako průsečík kultur*, kterou si pro sebe překřtil na *Morava jako průser*. Jestlipak má ještě doktorka Cicmárková ten piercing v kundě a jestlipak už má tu docenturu, pomyslel si.

– Jo, je škoda, že to tu neobsadili Maďaři, vrátil ho do debaty Alsas.

– Nebo Chorvati. To sou největší řezníci světa. Náglové zkurvený, odplivnul si Banatovič, kterej měl srbský předky.

Pili v Karibiku na baru už třetí pivo a v tu chvíli si uvědomili, proč sem vlastně přišli. Veleba nikde. Jen párek důchodců v rohu, znuděná stará barmanka a na baru tlustej cikánskej pasák.

– Hele, já mu zavolám, nabíd se Banatovič.

– Nazdar, já jsem v Karibiku! ozval se v telefonu známý hlas.

– Tak to asi těžko. Jsme tady s Alsasem a ty nikde. Nebo si stříláš na hajzlu péro? odvětil Banatovič.

– Ne, já sem fakt v Karibiku. Na Arubě, upřesnil na dálku Veleba.

Kde na to ten feťák vzal? napadlo Banatoviče.

– Kecáš, vole, co tam děláš?

– Ále, válim se na pláži, pomalu mi to najíždí a dvě kozatý mulatky mi na střídačku kouřej péro, povídal rozšafně Veleba.

To určitě, pomyslel si Banatovič. Nejspíš se ještě neprobral ze včerejší kocoviny a leží na podlaze svýho vybydlenýho bytu v městské části Brno-Komín.

– No nic, ukončil hovor a obrátil se na barmanku, tak ještě dvě piva, prosím.

Když jim je natočila, předvedl Banatovič své umění dokonale napodobit nejpříšernější přízvuk na světě, totiž brněnský přízvuk.

– *Starobrno - chčijeme prdelí*, zadeklamoval s gustem.

– Mohli bysme zajít na oběd, pravil Banatovič, když se konečně vymotali z celku brněnskýho nádraží.

– Oběd je zbytečný jídlo, to ti akorát posere den, odpověděl Alsas.

– Neblbni, dáme si někde burgr, mohli bysme do tý píčoviny na Svoboďáku, rozpomněl se Banatovič na jeden ze starších zážitků.

– Jak myslíš, odtušil Alsas, kterej v Brně uznával jenom kavárnu Švanda, už proto, že byla jediným podnikem v celym tom božím městě, kam kdykoli trefil. Už ho to celý začínalo pěkně srát. Cejtil, že potřebuje panáka, a taky neměl teď na Banatovičovy kecy náladu. Tři hodiny ve vlaku a tři hodiny v Karibiku byly přece jenom docela vydatný. V Brně jsem holku nikdy neměl, pomyslel si. Teda, ne že bych tu nikdy nesouložil, vzpomněl si na raný studentský zážitek v bytě plném dalších spolužáků, kteří buď spali, nebo spánek předstírali.

– Napadlo mě, že bych kandidoval do parlamentu, děl nad panákem a pivem Banatovič.

– Neblbni, dáme si někde burgr, mohli bysme do tý píčoviny na Svoboďáku, rozpomněl se Banatovič na jeden ze starších zážitků.

– Jak myslíš, odtušil Alsas, kterej v Brně uznával jenom kavárnu Švanda, už proto, že byla jediným podnikem v celym tom božím městě, kam kdykoli trefil. Už ho to celý začínalo pěkně srát. Cejtil, že potřebuje panáka, a taky neměl teď na Banatovičovy kecy náladu. Tři hodiny ve vlaku a tři hodiny v Karibiku byly přece jenom docela vydatný. V Brně jsem holku nikdy neměl, pomyslel si. Teda, ne že bych tu nikdy nesouložil, vzpomněl si na raný studentský zážitek v bytě plném dalších spolužáků, kteří buď spali, nebo spánek předstírali.

– Napadlo mě, že bych kandidoval do parlamentu, děl nad panákem a pivem Banatovič.

Brno přece jenom není tak otřesnej kýč, řekl si Alsas. Do schůzky s Letovickým byl ještě čas, zastavil se v jedný neškodně vypadající kavárně, že vyřídí pár mejlů. Objednal si aperol se ciderem a k tomu hruškovici. Moravskýho kohouta asi nemáte?

– Co blbneš, vole?

– No mě by lákala ta sinekura. Pořádal bych v senátu semináře, měl bych imunitu a ty prachy nejsou taky marný…

– Vždyť nejsi chudej, Klára je bohatá dost.

– Kdo ví, jak dlouho to s ní bude ještě trvat. Lokál na rektorátu mi příští rok skončí, dodal.

Díky tomu, že byl jmenován do fiktivní pozice „prorektor pro koncepční a strategické záležitosti“, měl Banatovič ke svýmu profesorskýmu platu ještě slušnej přivýdělek. Rektor Volráb ovšem dojížděl poslední funkční období a bylo jasný, že tím padnou i jeho spolupracovníci.

– Vždyť máš ještě dva plný úvazky na dvou soukormejch školách, do toho granty, honoráře, a taky ten flek v *Institutu doktora Volfa*, ne?

– Jo, nejde mi až tak o prachy. Prostě mi to přijde vtipný. A taky na náhrobek se to hodí.

– Tak tam už budeš mít prof. dr. Zdeněk Banatovič, Ph.D., MSc, FEng., ne?

– O tom rozhodne Klára, já bych se bez toho obešel, zasmál se Banatovič.

A rozhod se, že tý Cicmárkový přece jenom napíše.

– Ale neobešel, uzavřel Alsas.

– Kurva, to si fakt dělaj prdel, vždyť už tu na to žrádlo čekáme půl hodiny. To je fakt zkurvenej podnik, změnil Banatovič téma.

– Já ti to přece říkal.

– Bydlíme ve Voroněži?

– Nikdy tady nebydlim jinde než ve Voroněži, řekl Alsas. Je to svěží závan sovětství do zatuchlejch vod týhle moravský žumpy.

– Paráda. Ale já si možná zajedu na Vinohrady.

– Cicmárková? optal se bez valnýho zájmu, spíš ze zvědavosti Alsas.

– Možná.

– To mě čekaj Vinohrady zejtra, připomněl si svůj slovenský výlet.

– Mě taky, odpověděl Banatovič, kterej zřejmě hodlal strávit další noc u Tetovaný Kláry a Wimmera a dalších.

– Chodíš ještě někdy vůbec domu?

– Jo, tuhle sem musel na poštu, přišlo mi něco z finančáku.

– Klára je stejně světice.

– Ta Tetovaná je lepší.

– Ta nemá plantáže, továrny a taky neumí vařit, vzpamatuj se. Navíc je Klára herečka.

– Jo, to se v posteli hodí, je pořád dobrá, máš recht. Je to moje žena a neopustim ji, zasteskl se Banatovičovi. A dojal se. Musím napsat tý Cicmárkový.

Dobrý den, slečno doktorko, co byste řekla na malou profesorskou lekci?

Docentko, pane kolego.

To se hluboce omlouvám, slečno habilitovaná. Mám nové tetování, chcete ho vidět?

Seš nechutnej.

Jako ty moje limonády. Tak v kolik?

Za hodinu ve Skogu?

Tak to by bylo, uzavřel Alsas, když Banatovič konečně vypad. Na zbytek dne je od něj pokoj, ale snídani ve Voroněži si nenechá ujít, připomněl si tamní frankfurtskou polívku, rizoto a nakládaný sýry. Snídaně podle gusta všech pražskejch flamendrů, někdy to Brno přece jenom není tak otřesnej kýč, řekl si Alsas. Do schůzky s Letovickým byl ještě čas, zastavil se v jedný neškodně vypadající kavárně, že vyřídí pár mejlů. Objednal si aperol se ciderem a k tomu hruškovici. Moravskýho kohouta asi nemáte? ptal se postarší, poněkud pracně udržované servírky.

– To opravdu ne, odvětila s rovněž velmi pracně hraným úsměvem.

Když se trochu konsolidoval, chtěl se Štěpán věnovat práci, ale osazenstvo kavárny, zjevně spřátelené se servírkou a probírající nejrůznější aspekty života na maloměstě, od odporných kulturních akcí přes strázně podnikání místní pekařky až po vlastní cestovatelské plány, mu nedovolovalo se soustředit. Jeho intenzivní chuť celou kavárnu vystřílet se začala stupňovat poté, co dorazil afektovaný student, údajně čerstvý navrátilec z Jižní Ameriky, kde byl na stáži na českém velvyslanectví (česká diplomatická služba, takový nonsens, pomyslel si Alsas, odporná předražená přezaměstnaná žumpa plná líných nedovzdělaných budižkničemů, kteří si jen potvrzují pocit vlastní bezvýznamnosti zvyšováním mezinárodní bezvýznamnosti vlastního státu). Student byl zjevně příbuzný oné postarší, rovněž poněkud afektované servírky (která, jak se ukázalo, byla rovněž jedinou majitelkou tohoto podniku).

Lidé, kteří probírají rodinné problémy nebo místní společenské drby, jsou obvykle nesnesitelní, ale nad takovou debatou se občas lze alespoň pobavit, lidi, co se baví o vlastních odporných životech, lze jen litovat, pokud v sobě ovšem jeden udrží touhu je pozabíjet. A úplně nejhorší jsou hovory o kultuře. Alsas se za snoba nepokládal, nesnášel ale lidi, co z pouhýho navštěvování kulturních stánků dělali přednost nebo cosi ušlechtilýho, co mělo jejich podprůměrný a v bahnu nudy prožívaný životy snad pozvednout k nejistým výšinám, přičemž si neomylně vybírali jen takové věci, k nimž bylo možno slovo „kultura“ přiřadit zcela libovolně, třeba jako slovo „bůček“ nebo „smaženka“ (dal bych si smaženku, pomyslel si Alsas), a svým prožíváním „kultury“ jen potvrzovali vlastní nevkus, nekulturnost a absurdně nízkou inteligenci. Mezitím dorazil jakýsi seladon středního věku, který (zjevně pravidelně) s ženou za pultem flirtoval tím nejnechutnějším způsobem, o to víc a o to úporněji a o to hlasitěji se u toho oba chechtali, ano, už se ani neuchechtávali, ani nechichotali, ale docela bezostyšně se chechtali na plné kolo, ale byl to takový ten druh hlasitého smíchu, který jde na nervy nejen okolí, ale musí jít na nervy i jim samým, myslel si Alsas. Vrchol jeho pobytu v kavárničce přišel, když za mladíkem z Jižní Ameriky dorazili jeho rodiče a se se servírkou-majitelkou se jali probírat různé druhy co nekyselejší kávy v kombinaci s jejími úžasnými dorty a kremrolety vlastní výroby. To už bylo na Štěpána moc; sbalil se a odešel na turka do divadelního bufetu.

Nakonec pochopil, že toho dne ho v tomhle městě už nic nečeká, natož život, a rozhodl se, že ani opít se by nemělo smysl. Po krátké schůzce na magistrátu, kvůli které to vlastně celé dnes podnikal, odřekl i návštěvu divadla (kterou beztak neměl v plánu uskutečnit, šlo o akt zoufalství při plánování, pomyslel si) a odešel rovnou do hotelu. Konverzace se stránoucí účastnící zdejšího farmakologického kongresu nad whiskou měla sice něco do sebe, ale nakonec ji ještě před půlnocí nechal překvapenou a samotnou v lobby a šel spát.

Když dorazil ráno ve Voroněži na snídani, Banatovič už tam seděl a debužíroval.

– Přestávám s chlastem, oznámil mu.

Alsas mlčky poukázal na panáka vodky a lahev šampaňskýho, kterou měl Banatovič před sebou.

– Říkám přestávám, ne, že už jsem přestal, nedal se Banatovič vyvést z míry. A budu se ženit, dodal.

– Ále? To tě ta Cicmárková tolik sebrala?

– Co tě nemá, žádná Cicmárková. Měla tam jednu svoji kamarádku, Milenu. Nejlepší ženská, kterou jsem kdy potkal. Historička. Pětadvacítka.

– Ty seš nepoučitelnej.

– Už jsem psal Kláře.

– Vole.

Dál už tomu Alsas moc nevěnoval pozornost.

– Já naopak přemítám, že bych se uchlastal.

– Hele, to není marnej plán. K tomu se ještě vrátíme, třeba ve vlaku, a doslova polkl volský oko. V kolik nám to jede?

– No já jedu do Bratislavy a ty do Vídně, takže každýmu jinak.

– No jo vlastně. Mám sraz se Schmelzem.

– Doufám, že ve Schmelzu.

– No jistě, von si tam koupil barák.

– Schmelzhaus... Já mám ale radši Hietzing. Nebo Fünfhaus.

– Dyk Schmelz je ve Fünfhausu.

– To máš fuk. Mně to jede za hodinku, to bude zas zkurvenej den. Ještěže příští tejden nikam nemusím. To nevytáhnu paty z baráku, pomyslel si Alsas a už se začínal těšit. Byl čím dál línější.

Na nádraží se rozloučili, a zatímco z oken vlaku pozoroval proměňující se krajinu, kde již za břeclavským zhlavím začínal zcela nepokrytý a o to sympatičtější Balkán, přemítal o tom, co to Banatovič zas mlel o ženských. Ten chlap se za rok a půl úplně utrh ze řetězu, pomyslel si a byl za něj rád. V tu chvíli Alsasovi ale opravdu nedošlo, že by svůj bláznivý nápad měl profesorskej v úmyslu dotáhnout do konce; vsadil by se tehdy klidně o celé cykloráma Árpáda Fesztyho *Příchod Maďarů do Uher*, které spolu onehdá viděli v Národním památníku v Ópusztaszeru, že z toho nebude nic víc než malá aférka. A i to kdo ví jestli.

Připravili
Pavel Bakič
a **Jan Vaněk Jr.**

– Ále? To tě ta Cicmárková tolik sebrala?
– Co tě nemá, žádná Cicmárková. Měla tam jednu svoji kamarádku, Milenu. Nejlepší ženská, kterou jsem kdy potkal. Historička. Pětadvacítka.
– Ty seš nepoučitelnej.
– Už jsem psal Kláře.
– Vole.
Dál už tomu Alsas moc nevěnoval pozornost.

Salvy

Ana Porenta

Ana Porenta v Knihovně Václava Havla, foto Andrej Makuc

Děvčata

Slovinská spisovatelka a básnířka Ana Porenta (1965) vystudovala pedagogiku a andragogiku. Působí jako pedagog. Napsala několik učebnic a příruček pro výuku slovinštiny pro začátečníky. Založila Institut pro rozvoj kreativity. Je spoluzakladatelkou portálu www.pesem.si, od jeho vzniku v roce 2007 je jeho šéfredaktorkou. Spolupracuje na projektu *Pesnice o pesnicah* (*Básnířky o básnířkách*). Píše předmluvy, rediguje básnické sbírky a spolurediguje ročenky *Pesem si* (*Báseň jsi*, 10 čísel) a sborníky literárních skupin. Vede literární workshopy a experimentální projekt *Pesniški odklop* (*Básnické odpojení*). Na její podnět vycházejí díla účastníků v elektronických sbornících mj. *Vračamo ti žerjavico*, *Prometej* (*Vracíme ti žhavé uhlíky*, Prométhee, 2017). Je autorkou románu pro mládež *Virtualnisvet.com* (2004) a několika dalších příběhů a divadelních textů pro děti a mládež. Kromě toho vydala tři básnické sbírky: *Sem se* (Jsem se, 2005), *Kitke* (*Copánky*, spoluautorky *Sonja Votolen a Jana Pečečnik*, 2009) a *Deklice* (*Děvčata*, 2016). Její básně zveřejněné v Dobré adrese jsou vybrány ze zatím poslední autorčiny sbírky a poprvé zazněly v Knihovně Václava Havla v rámci festivalu Stranou v roce 2018.

• • •

každý den musíš vyskočit z vlaku, který jede směr smrt
každý den musíš vyskočit
nedívat se na ujíždějící násep nedívat se na koleje nedívat se
jenom vyskočit
vyskočit v pravou chvíli
v tu chvíli kdy máš pocit že tě tráva a křoví zahalí
a že tě opřede vrstvou beztíže
a žádná skála ani kámen tě nezraní
skutálíš se do tůně
kde bude nicotná chvilička na rozmyšlenou kam dál
když jsi vše dala do skoku
co přijde po něm
prázdnota rovina stoupání
smích pláč a nadávky
objímání a setřásání prachu z toho vlaku
musíš zase jít
společně nebo každá zvlášť
každý den musíš naskočit do života

Zpustošená

Každý den chodíš do lesa.

Led objímá zelené pupeny ve vypouklém zrcadle.
Vítr na zaklíněné větve cinká melodie.
Déšť přes noc obalí krunýře.
Stromy se sklánějí k zemi.
Jejich zmrzlá záda praskají.
Kopec vrže.
Kmeny se lámou podélně, takže dřevo
je obnažené, jako vždy na stejné straně otevřená kniha.
Vršky ležících korun češou valící se řeky.
Jehličnanům se odlamují výhonky.
Svazky třísek trčí z kůrových váz.

světlé smrkové dřevo
jemně červené borové dřevo
bledé bukové dřevo
tmavé dubové dřevo

Náhle otevřené zakrnělé oči lesa
zírají nahoru na oblohu.

Toho dne nenajdeš domov.

Nejsi nič

Kloužeš po zlatolistí mezi dráty
Na slunečném břehu chytáš rovnováhu.

Do lopuchové dlaně kape nebe.
Kopřivy střásají rosu a vinou se
z uzavřených roklin.

V tichosti předstíráš, že nejsi.
Neviditelní ptáci zpívají v korunách stromů,
jejich stíny padají na hromady zlomených větví.

Z tvých myšlenek vylétávají vzpomínky.
Chodíš po obrysech lidí
na blátivém plátnu,
skrze které prosakují včerejší zprávy.

Tváře kamenů na tebe mrkají
s krystalickým žilkováním,
údery jejich těl tě předbíhají.

Utíkáš rychlostí času.
Jen mravenci tě čtou svýma nohama.

Online

Sedíš před tváří monitoru; tebou stvořený svět ze zásuvky.
Sleduješ přátele a jejich zprávy.
Nepotřebuješ už hlasivky, aby sis popovídala.
A žádné obličejové svaly - klikneš na smajlíka a šíříš laskavost.
Představuješ si intimnosti z kuchyně, koupelny a z dalších elektrifikovaných místností, abys prezentovala svoji vlastní jedinečnou existenci.
Jemnými dotyky natáčíš a posíláš selfie po síti.
Dovolenou sleduješ přes monitor notebooku a brouzdáš po ikonách.
Prožíváš euforii, když trháš rekordy zdvižených palců.
Bojuješ za energii budoucnosti, geneticky neupravené jídlo, proti nespravedlnosti, za ubohé potrhané vyhnané uprchlíky bez domova, za uzdravení téměř mrtvých, za naději celého světa.
Sdílíš temné fotografie s duchaplnými nápisy a zdá se, že se svět zlepšuje.
Útěchu ti poskytují fotografie followerů, zamilovaných párů v okamžicích mezi polibky se západem slunce v pozadí, s texty, které tě povzbuzují:
buď vděčný za svůj počítač, mír i přátele.

Samozřejmě jsi vděčná.
Jsi obklopena zástupy, které čekají na tvoje příspěvky a sledují tě.
Během večerní toalety zveřejníš poslední post.
Ve tvých snech se střídají obrázky bídy a velkoleposti v megabytech.

Snídáš mezi kabely, do kterých zasuneš šálek máminy kávy.

Básnířky

Básnířky mají modré pohledy. I když jsou
jejich duhovky zelené, šedivé nebo hnědé.

Ke kávě sedají do zapadlých koutů,
aby poslouchaly provázky z kašny,
které po patrech stékají do kamenitého dna.
Často si obléknou trička s potiskem naruby,
takže jim švy trčí z ramen jako klíční kost za soumraku,
když soustředěně poslouchají klasický koncert.

Básnířky jsou posedlé významem slov
(spíše než vlastním vzhledem).
Jejich poznámky jsou plné neobvyklých zápisů,

mučenka smutku
meloun hanobení
šalvěj odporu
hlad po slovu
postrádání ticha
zaprášené prahy očekávaní
roztřepené okraje mrknutí
chameleoni sexu
suchary sporů

které můžete z dálky zaměnit za nákupní seznam.

Básnířky milují aliteraci.
Na oknech nemají pelargonie, petrklíče, petúnie.
Zvláštní pozornost věnují metaforám,
pěstují je na účtenkách, v taškách, po kapsách.
Důkladně zvažují významy.
Mají rády opakování, když je na vhodných místech.
Prožívají rytmus. Slova mají hody,
když krájí zelí a drtí pšeničná zrna v hmoždíři.
Mezitím, co zapražují omáčku třezalkou,
už sahají po tužce, jen aby psaly.

Básnířky dozrávají s léty.
Od dětství hodně čtou a pomalu vklouzávají do poezie.
Občas se cítí jako Sapfó, Sylvia, Svetlana.
Cítí se jako vlaštovky,
které každou chvíli odletí mezi křehká holátka,
vyrůstající v hnízdě písmen.

Básnířky zajímá zvuk jazyka.
Ještě více je zajímá jeho chuť.
Válí ho v tichu mezi půnebím a zuby
a čelistí ho pevně objímají.

Ze slovinštiny přeložila
Kateřina Honsová

Pro Dobrou adresu připravil
Milan Hrabal

Salvy

Petr Štengl
Jeden člověk

Jeden člověk
co byl z Evropy
byl v prdeli
která ani v nejmenším
nevypadala jako srdce

Jeden člověk
co byl prezidentem
se nebál a kradl psací potřeby
aby neokrádal rodinu
protože stát je něco jako rodina

Jeden člověk
co byl somnambul
měl lítací sny
a tak v noci vylezl do otevřeného okna
a rozpřáhl paže
soudružka učitelka nám řekla
že Jára už do školy nikdy nepřijde
nikdo jsme mu to nezáviděl

Jeden člověk
co měl z ostudy kabát
se odhaloval na veřejnosti
a když už byl zcela nahý
začali přihlížející volat:
Ať žije císař!

Jeden člověk
co měl špatnou karmu
se otrávil CO2
No jo, špatná karma
říkali sousedi a pozůstalí

Jeden člověk
co mu nebylo shůry dáno
si v apatyce koupil v akci
šumivé multivitamíny s minerály
s mandarinkovou příchutí

Jeden člověk
co měl pořád napilno
jel do Mexika
a tam vykouřil výměšky
ze žáby Bufo Alvarius
vcuclo ho to jako malinu
a ani ne za hoďku
ho to vyplivlo zpátky
opodál spatřil krásnou dívu
To je ale pěkná žába, pomyslel si

Jeden člověk
co mu bylo 58 let
chodil po světě se sklopeným zrakem
věčně jen civěl do země
nikdy nepozdvihl zrak k azurové obloze
nikdy nevzhlédl ke hvězdám
je pravda
že našel fůru drobnejch

Jeden člověk
co byl jógin
si navíjel svůj penis
do strojku na nudle
po noha letech
dovedl svůj um až k takové dokonalosti
že mu ze strojku lezl penis tenký
jako těsto na nudle
Pak přišla hygiena
a hodila mu do toho vidle

Jeden člověk
co spal ve stínu kapradiny
měl svět pod hlavou

Pak ho kouslo klíště
a dostal boreliózu

Jeden člověk
co uměl létat
si vždycky zaletěl na pár piv
a pak frnkl bez placení
To je ale pěknej ptáček, říkali

Jeden člověk
co neuměl létat
si zašel na pár piv
a chtěl frnknout bez placení
jenže ho lapli
dostal přes hubu
a ještě na něj zavolali měšťáky

Jeden člověk
kterýmu nikdo nemohl přijít na jméno
se jmenoval Adolf Hitler

Jeden člověk
co měl rád vítr
si pořídil plachetnici
a brázdil mořské vlny
jenže moře vyschlo
a to mu sebralo vítr z plachet

Jeden člověk
co měl provaz
si hodil mašli

Jeden člověk
co byl abstinující alkoholik
šel na procházku
a najednou kouká
uprostřed cesty leží papundeklová škatule
plná chlastu
šampáňo, vermut, vodka
zkrátka samý dobroty
No jo, ale kde se tu vzala?
Zapomněli jí tu bezdomáči?
Ty by si nekupovali takhle drahý pití
Je to snad nějaká zkouška?
Někdo šmíruje ve křoví a čeká
jak se zachová?
Manželka?
Je to tedy zkouška? Čí? Boží?
Tak se sebral a šel dál
Když se z procházky vracel
krabice už tam nebyla

Jeden člověk
šel na procházku se psem
jako každý den
na kopec za tratí
Na zpáteční cestě
se k nim připojil boxer
Byl sešlý věkem
měl prašivinu a krvácel z konečníku
zkrátka čokl v posledním tažení
člověk by se ho štítil dotknout
očima prosil o soucit
bylo jasný, že si vytrpěl svý
a při odchodu z tohohle slzavýho údolí
chtěl ještě alespoň jednou
cejtit hřejivej dotek lidský ruky
Jenže měl tu prašivinu
Po 35 letech začal toho člověka
pronásledovat výčitky svědomí

Jeden člověk
co neuměl do pěti počítat
si vystačil s jedničkama a nulama

Jeden člověk
co měl kanystr s benzínem
však víme
ale Jan Hus to rozhodně nebyl

Jeden člověk
co věčně nestíhal
měl za ženu stíhačku
a tak to těm dvěma
pěkně klapalo

Jeden člověk
co byl ve finanční tísni
vzal kombinačky
a vytrhl si zlatej zub
jenže to jeho finanční tíseň nevyřešilo
tou mezerou po zubu mu hvízdal vzduch
tak mu začali říkat mašinka

Salvy

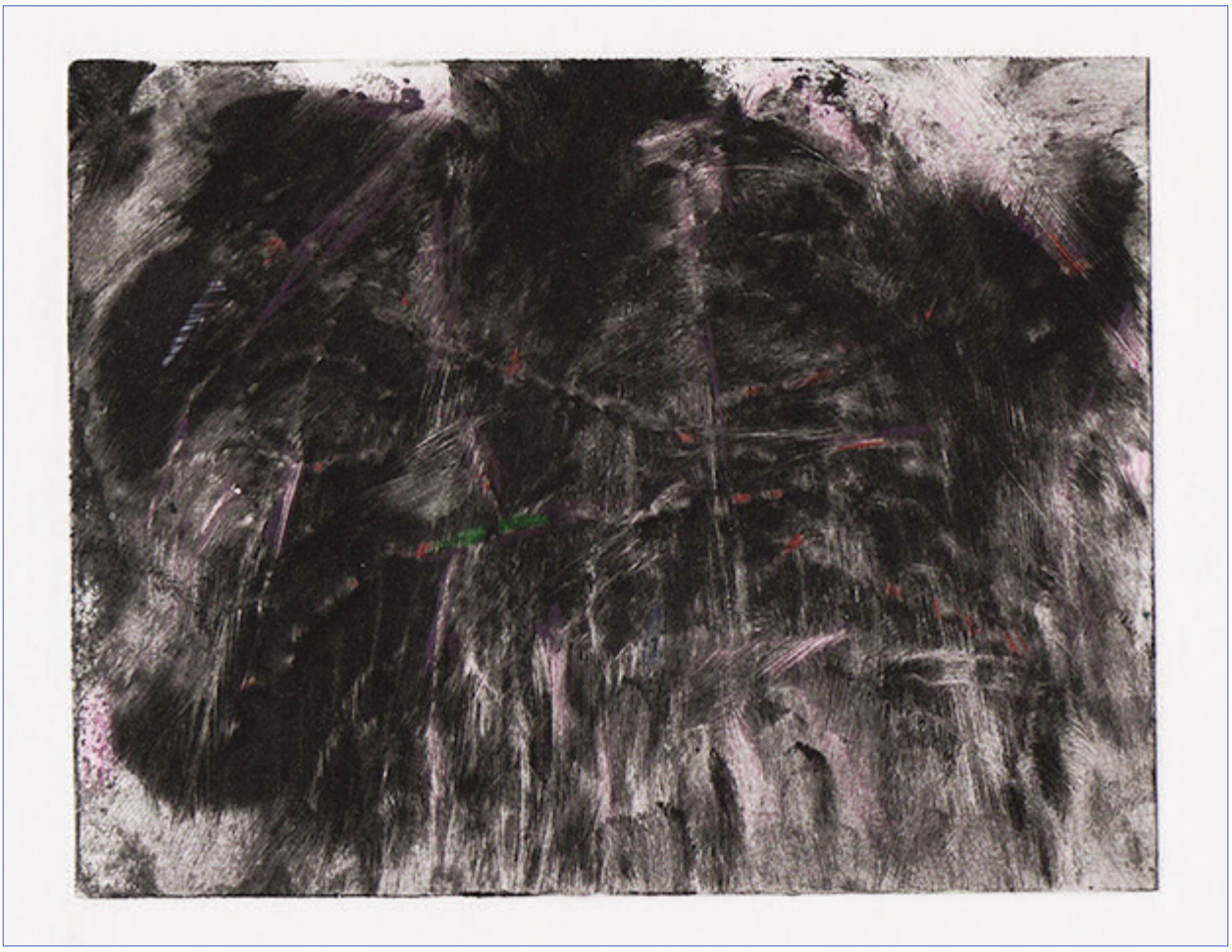
Pavel Kopecký
Grafika

Hemžení

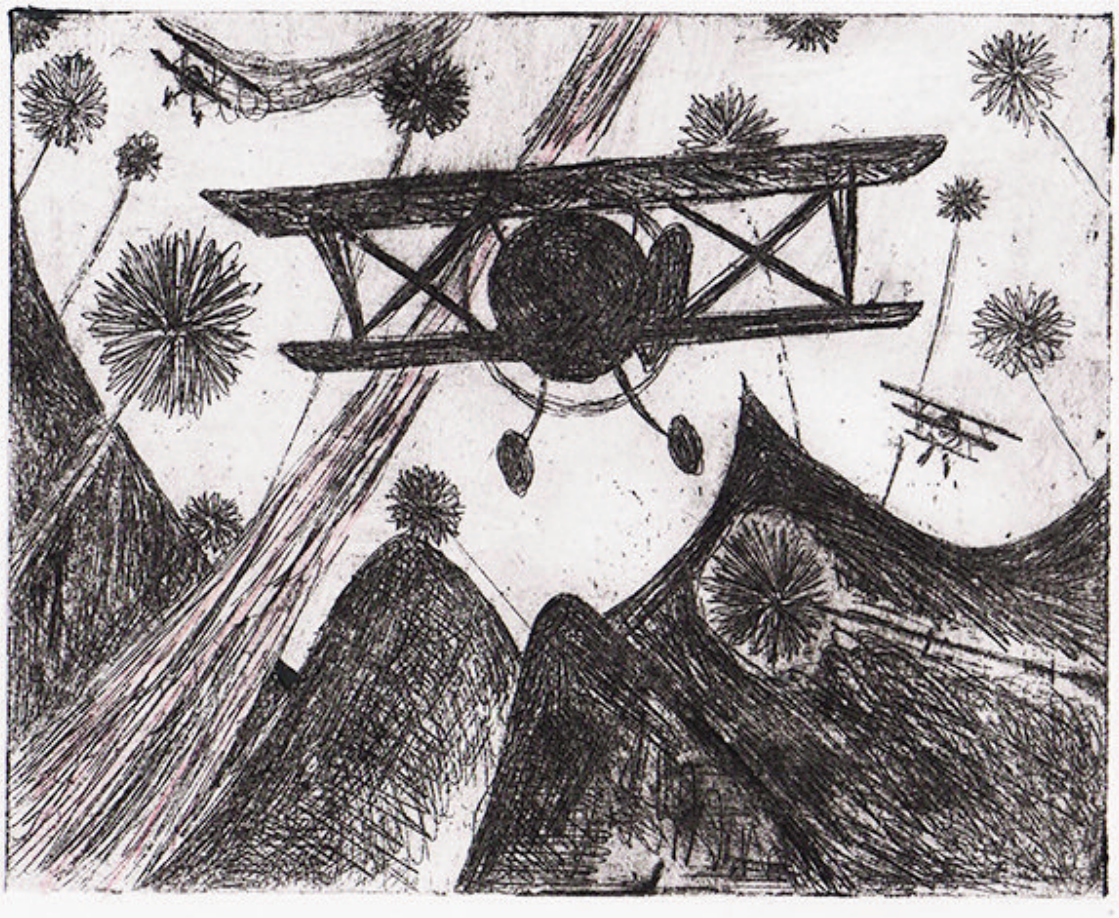
Satanáš

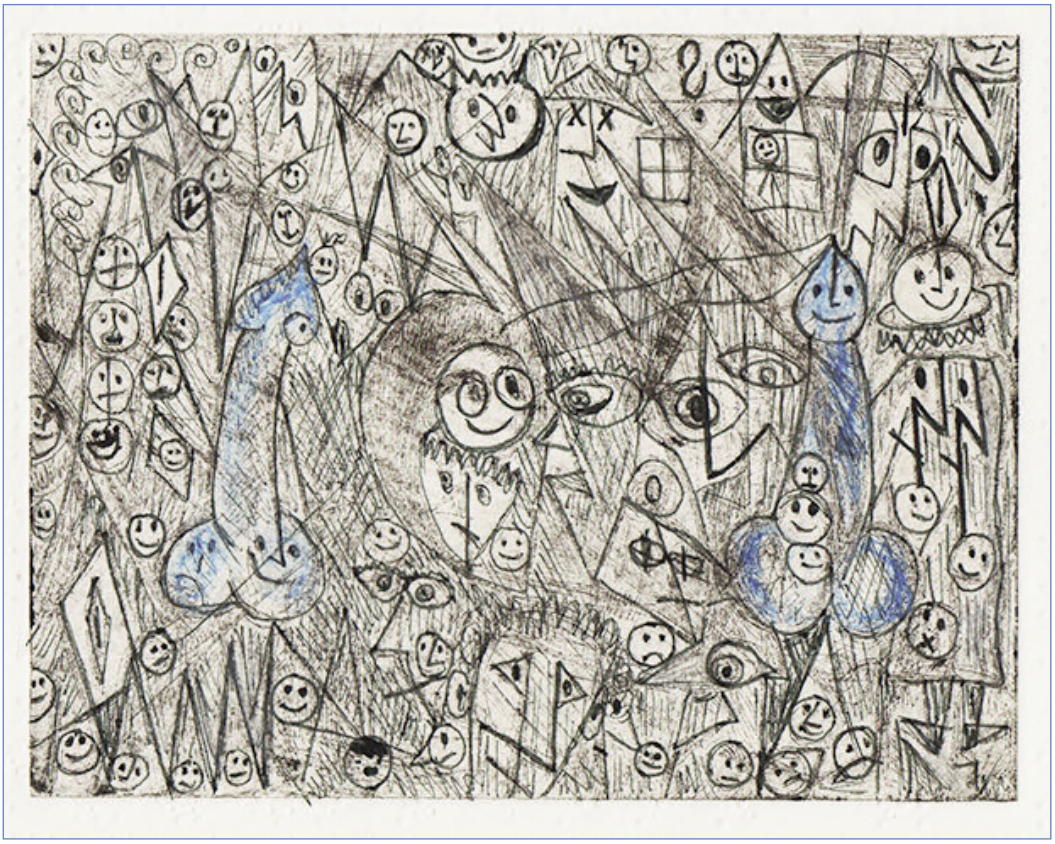
Křídla Paní Temnoty

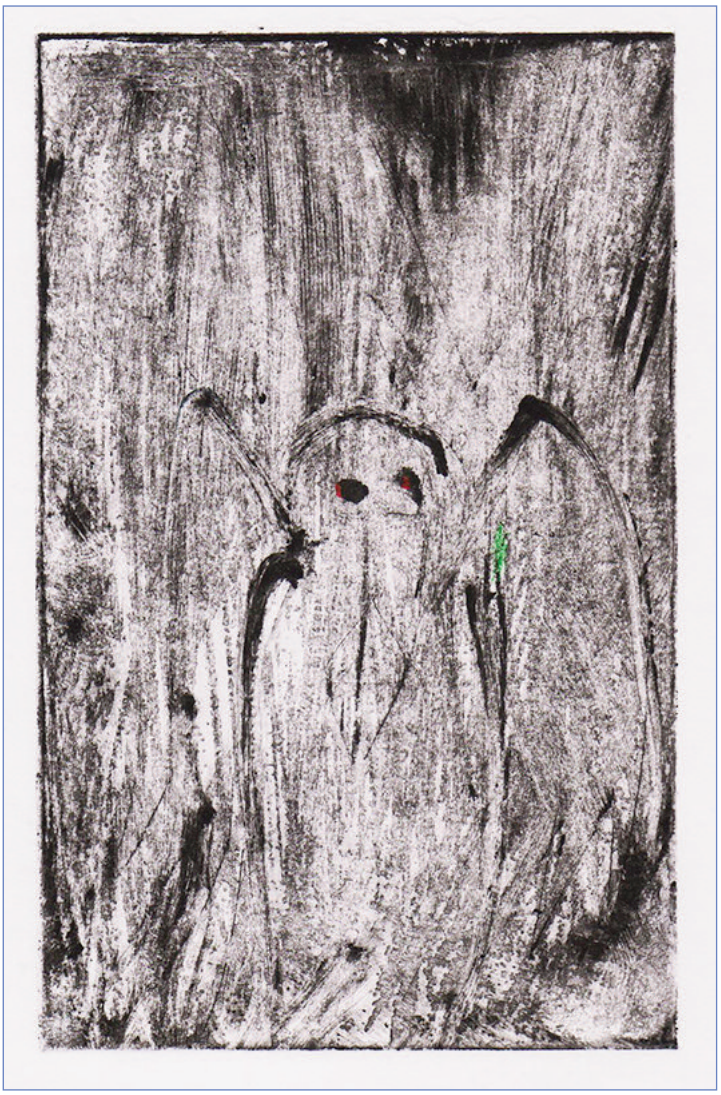
Mystéria

Bitva nad Alpami

Hemžení II

Padlý anděl

Pavučina

Salvy

Jaroslav Vrchlický **Eklogy a písně (editovaná verze)**

Česká klasika je plná textů, které se už nečtou, protože zastaraly a na první pohled působí jako hlušina. Přesto jsou v nich k nalezení diamanty. Stačí se prohrabat tou hlušinou, prosít ji, vybrat kameny a dobrousit. Často důkladněji, než by tradiční ohledy k autorství dovolovaly. Ale poezie je víc než úcta k mrtvým.

Prvním adeptem prosevu se stal nejméně čtený velikán domácího Parnasu Emil Jakub Frida, jinak Jaroslav Vrchlický. Na rozdíl od mnoha svých veršujících vrstevníků byl opravdovým básníkem. Bohužel psal také na kila. Hledání tedy bylo dlouhé. Výsek ze sbírky přírodní lyriky, nazvané Eklogy a písně, přinášíme jako první díl nové rubriky.

Štefan Švec

• • •

Rád slýchám z jara
bouřné větry váti.
Vždy zdá se mi,
když v tmavých nocích dují,
že rozumím,
co sobě vypravují

• • •

Večer už bloudil po korunách stromů,
myšlenky se včelami šly z louky domů,
kolem modrých zvonků noční motýl těkal.

Tu zdálo se mi, když jsem plaše čekal,
a mlha nad krajem se jako moře slila,
že – zázrakem – má duše lesem byla…

– Své tajemství, své sny les tehdy dal mi
i brouk svých křídel lesk, i havran svoje žalmy,
své ticho mýtina, svou závrať skála.

A kdesi v hlubině se moje mladost smála.

• • •

Šli ruku v ruce, on jen tiše časem
se jejích vlasů dotkl potají,
jak by šel vánek pozlaceným klasem,
nebo jak motýli, když v květech létají.

A jak se vytratili za mýtiny rohem,
les náhle od sebe se začal setmívat,
a každý strom za nimi šuměl „sbohem…“
a v mlází drozd si mohl duši vyzpívat

• • •

Slyš, větře na křídlech, slyš, co to letí kolem,
že jásá duše má a že se chvěje bolem,
že každý vzdušný vír v ní našel strunu svoji,
že každý hlas i tón s ní na souzvuk se pojí,

že všecko mluví k ní a všecko že k ní volá,
van křídel, květů zář, vln píseň, skála holá,
i stezky zaváté, mech, který balvan skrývá,
dub, který ve květu svou korunou tu kývá,

• • •

Mně neutečeš, milá má,
ať večer je, ať svítá,
mně neujdeš, má myšlenka
tě ostružinou chytá,
leknínem pluje po vodách,
mechem ti v lese tiší strach
a motýlem pak za tebou
i po mýtině lítá

• • •

Tak jako nevěsta je pod závojem bledá
se vznáší luna tichá, zamyšlená,
její svit ptákům v hnízdech usnout nedá,
ani přáním, co v srdcích hoří bezejmenná

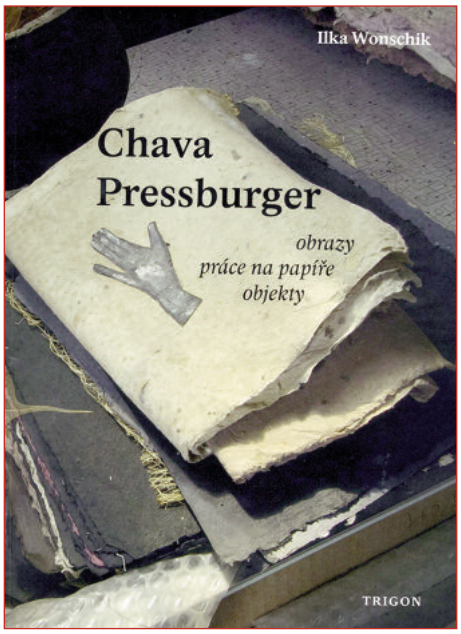
Hodnocení bitvy

Pár knih z roku 2018, které má smysl číst i v roce 2019

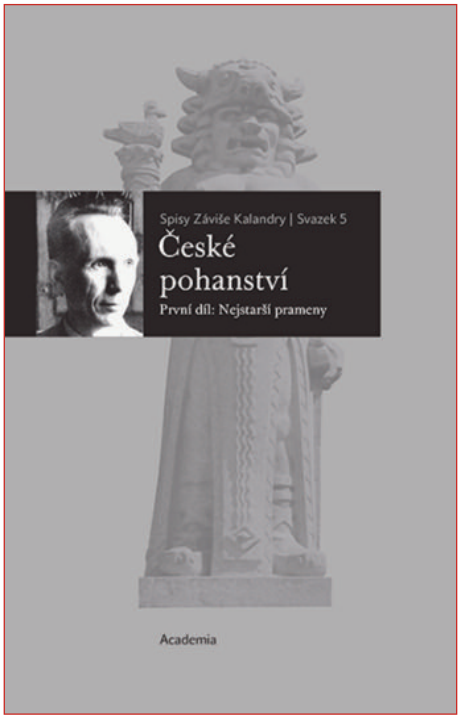

Koncept (taky mimochodem velice populární slovo, popslovo) tohoto sborníku vysvětluje v prvním textu P. A. Bílek. Zatímco díla „vysoké“ kultury jsou většinou autonomní a odolávají snahám je změnit, vytěžit a využít (zneužít). Vztah mezi nimi a okolím je možno popsat předponou inter-. Shakespearovými hrami i přes všechny dramaturgické modernizace či amputace budeme mínit vždy ty původní, autorovy. Díla „nízké“ kultury fungují jako slova ve hře tichá pošta. Proměňují se, migrují, ztrácejí se a poté objevují v pozměněných kontextech; jim odpovídá předpona trans-. To je samozřejmě velice zjednodušující shrnutí, přiznávám. Ostatně ne všem 14 příspěvkům se zcela podařilo naplnit zadání. Pro nás, nevědce, jsou to každopádně zajímavé pohledy na části kultury, o nichž se v odborných knihách příliš nepíše.

Bílek, Petr–Šebek, Josef (eds.): Česká populární kultura. Transfery, transponování a další tranzitní procesy. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

Myslím, že lidské duše jsou nějak vzájemné spojené, vázané jedna k druhé. Když jedna násilně zahyne, druhá trpí navždy; něco jí chybí. Když v roce 2003 došlo k tragické nehodě raketoplánu Columbia, na jeho palubě zahynul i izraelský astronaut Ilan Ramon. Ten měl s sebou kopii kresby Měsíční krajina od Petra Kiena, nadaného básníka, dramatika a výtvarníka (1919–1944), který

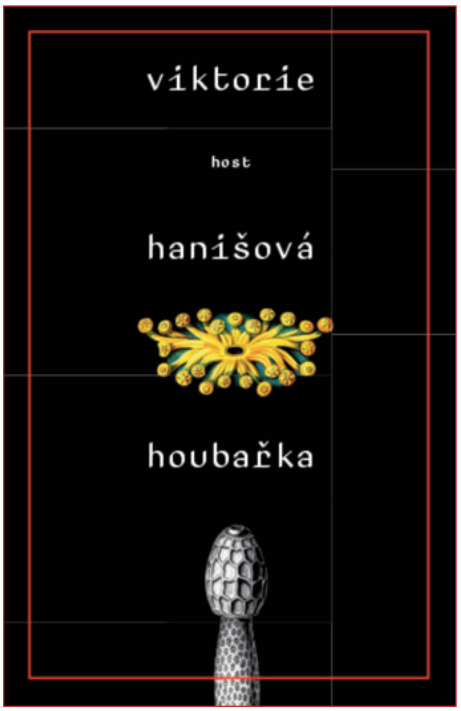

Ve dvou svazcích (Nejstarší prameny a Osudy bohů) vychází v rámci Spisů Záviše Kalandry tato minimálně pro dvě generace „utajená“ práce historika, novináře, ale i estetika či filologa, levicového (ale nekomunistického) intelektuála par excellence (1902–1950), který byl odsouzen k smrti (s Miladou Horákovou a spol.). Své „Pohanství“ psal vlastně dvakrát, první rukopis se ztratil někde na gestapu, druhý byl vydán v roce 1947 (podruhé v roce 2002). Teprve toto třetí vydání je kompletní, obsahuje další dva texty k tématu, otištěné v roce 1938 a 1940. Kalandra ve své práci porovnává všechny historické texty k počátku českých dějin a přistupuje k nim bez v naší historii častého emočního dějepisectví. Odmítá vznik Kristiánovy legendy zařadit do 10. století, ale až o několik století později. Především však označuje zemského světce svatého Václava víceméně za konstrukt, za neexistující postavu, dosazenou do historie až poté. Za více než 70 let se historické poznání posunulo a některé Kalandrovy teze již neobstojí, co však trvá, je jeho poslední věta: Pravda nezávisí na počtu těch, kdo ji poznají. To platilo tehdy, to platí dnes. Neboť vlastenčení bez pochybností o minulosti vedlo zatím vždycky nakonec k regresi a zmaru…

Záviš Kalandra: České pohanství. Academia

„zmizel“ v Osvětimi. Mimochodem, Kien je i jedním z hrdinů nedávno vydané dětské knihy Františka Tichého Transport na věčnost (Baobab). Petrova mladší sestra Eva, jež holokaust přežila, se po válce dostala do Izraele, kde přijala jméno Chava. Její výtvarná tvorba je poznamenána ztrátou blízkých; kolem stovky jejích prací je soustředěno do knihy, jež by se spíše měla jmenovat podle jednoho jejího cyklu: Jizvy našeho života. Žijeme v době, kdy minulost se k nám jako bumerang vrací, jako kdyby nebyla spokojená, jak s ní zacházíme, jak si ji popisujeme, jak se z ní poučujeme…

Ilka Wonschik: Chava Pressburger. Obrazy – práce na papíře – objekty. Přeložil Milan Kovář. Trigon

Druhá kniha Viktorie Hanišové (výrazný debut Anežka, 2015) je literárním zpracováním jedné z českých „zvláštností“, sběru hub. Již sedm let si tak na Šumavě přivydělává ke svému invalidnímu důchodu Sára, dcera z dobré plzeňské rodiny, která sem prchla těsně před svou maturitou, po pobytu v psychiatrické léčebně. A pokud by byla skutečnou postavou, mohla by se svým poustevničením klidně přiřadit k dalším samotářům úspěšné knihy Aleše Palána a Jana Šibíka Raději zešílet v divočině. Jenže ono „povrchové“ houbaření je jen overturou ke skrytému rodinnému temnu, ve kterém musela Sára žít, když se jednoho dne, jedné noci, všechno změnilo. To, co se sbírá, jsou jen plodnice, „jen nepatrná část obrovského organismu. Mnohem větší část houby je skrytá pod povrchem, v myceliu, síti tenoučkých vláken, které se v půdě rozlézají do hloubky a šířky.“ Podobně je to v každém z nás, jen místo mycelia je to naše duše, ať už to definujeme jakkoliv… Snad aspoň letos porostou.

Viktorie Hanišová: Houbařka. Host

Jakub Šofar

Hodnocení bitvy Přísloví ze

Na sklonku roku 2018 spatřila světlo čtenářových očí nevelká, ale obsahově výživná knížka přísloví Lužických Srbů. Editor a překladatel české části Milan Hrabal ji nazval *Z lužické pokladnice / Aus der Lausitzer Schatztruhe*. Obsahuje to nejlepší z předchozích dvou objemnějších (již rozebraných) českých výborů z rozsáhlé sbírky Jana Radyserba Wjely. Současná třetí česká edice je doplněna o několik přísloví ze sbírky Pětra Malinka *Słowo kaž worjech*. Novinkou oproti dosavadním dvojjazyčným českým edicím je trojjazyčnost vydání – lužickosrbsko-česko-německém. Původní německé překlady byly revidovány Ilonou Martinovskou, která přeložila nově zařazená přísloví a knihu připravila do tisku. Ilustrovala malířka Isa Bryccyna. S podporou z Programu spolupráce na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020 v rámci Fondu malých projektů Euroregionu Nisa vydala Městská knihovna Varnsdorf.

Srbské Lužice

Husa na dvoře chce do zahrady, husa v zahradě chce na dvůr.
Huso w dworje chce do zahrody, huso w zahrodźe chce do dwora.
Die Gans auf dem Hofe will in den Garten, die Gans im Garten will auf den Hof.

•

Kopřiva tolik nepálí, když ji pevně stiskneš.
Kopřiwa nježaha jara, jeli ju kruće zapřijał sy.
Die Brennnessel brennt nicht sehr, wenn man sie fest angefasst hat.

•

Nemoc přicválá na koni a pryč leze po čtyřech.
Chorosć přićěri na konju a lěze po štyrjoch preč.
Die Krankheit kommt zu Pferde und kriecht auf allen Vieren davon.

•

Pěkné počasí a dobré počasí není vždy jedno a totéž.
Rjane wjedro a dobre wjedro njeje přeco wšo jedno.
Schönes Wetter und gutes Wetter ist nicht immer dasselbe.

•

Naděje vidí červánky i uprostřed noci.
Nadźija widźi w srjedź nocy raniše zerja.
Die Hoffnung sieht mitten in der Nacht die Morgenröte.

•

Tupým nožem se řízneš spíš než ostrým.
Z tupym nožom so skeršo rěznješ hač z wótrym.
Mit einem stumpfen Messer schneidet man sich eher als mit einem scharfen.

•

Klidný spánek je boží dárek.
Ćichi spar je boži dar.
Ein ruhiger Schlaf ist ein Geschenk Gottes.

•

Kočičí hra – myší muka.
Kóčcyna hra a myšaca čwěla.
Der Katze ein Spiel und der Maus eine Pein.

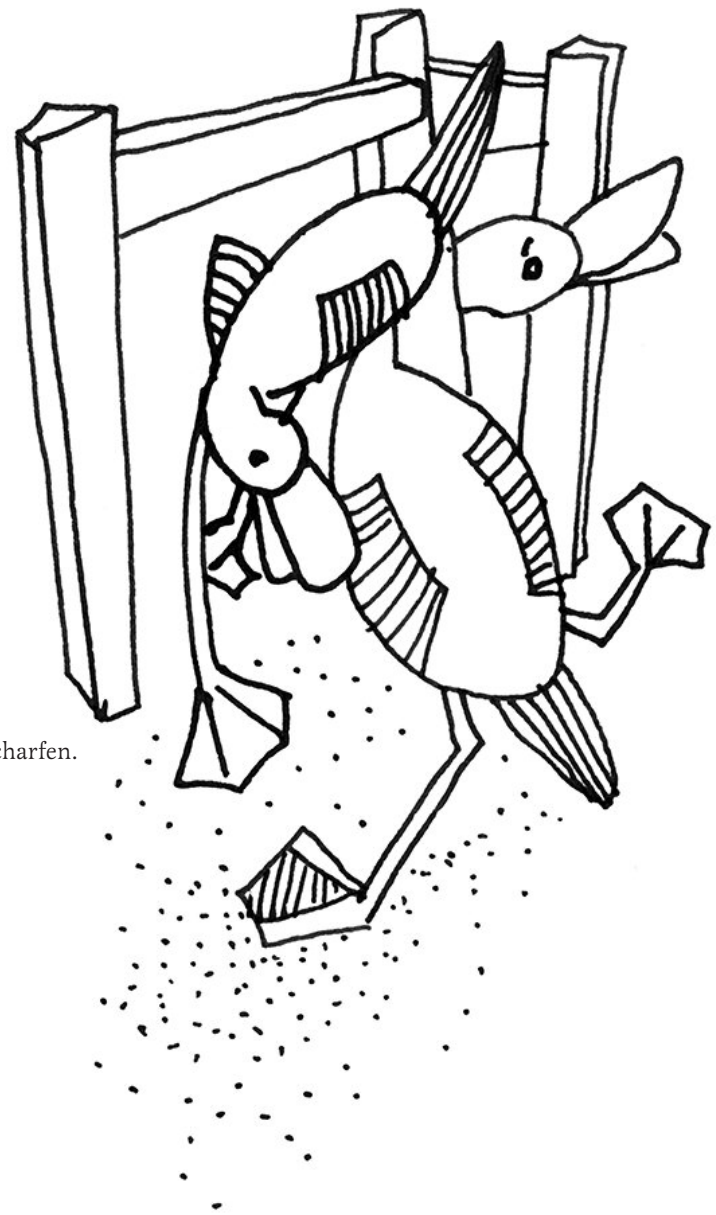
•

Když zkusíš, tak zjistíš.
Hdyž spytaš, da zhoniš.
Wenn man es versucht, erfährt man es.

•

Ztracené peníze se možná vrátí, ale ztracené dny nikdy.
Zhubjene pjenjezy wróća so snano, nihdy nic zhubjene dny.
Verlorenes Geld kommt vielleicht wieder, niemals verlorene Tage.

•

Není moře bez ostrovů, není člověk bez chyb.
Morjo njeje bjez kupow, człowjek nic bjez porokow.
Das Meer ist nicht ohne Inseln, der Mensch nicht ohne Tadel.

•

Každý hrnčíř chválí svoje hrnce.
Kóždy hornčer chwali swoje hornčki.
Jeder Töpfer lobt seine Töpfe.

•

Nejchudší člověk je ten, který ztratil všechnu naději.
Najchudši człowjek je tón, kiž je wšu nadźiju zhubił.
Der ärmste Mensch ist der, der alle Hoffnung verloren hat.

•

Neprodávej vejce dřív, než je slepice snese.
Njepředaj jeja prjedy, dač je kokoš znjesła njeje.
Verkaufe die Eier nicht eher, als die Henne sie gelegt hat.

•

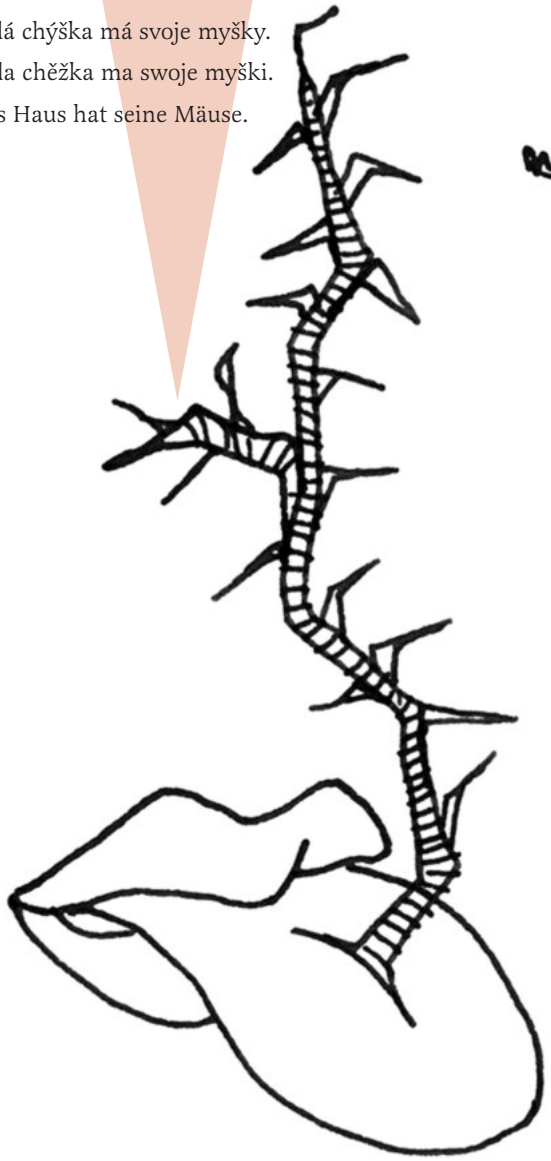
Trny bodají zle – falešné jazyky hůř.
Černje kałaju zlě a falšne jazyki hórje.
Dornen stechen schlimm – falsche Zungen schlimmer.

•

Každá chýška má svoje myšky.
Kóžda chěžka ma swoje myški.
Jedes Haus hat seine Mäuse.

•

Z žádné pecky nevyskočí hotový strom.
Ze žanej' póčki njeskoči hotowy štom.
Keinem Kern entspringt ein fertiger Baum.

•

Kde to voní medem, tam nejsou daleko žihadla.
Hdźež za mjedom wonja, žahadła daloko njejsu.
Wo es nach Honig duftet, sind die Stacheln nicht fern.

•

Neznamená ještě „Ano“, když neříkají „Ne“.
To hišće njeřeka: „Haj!“, hdyž njepraja: „Ně!“
Das heißt noch nicht „ja“, wenn man nicht „nein“ sagt.

•

Chyť se za ústa, když chtějí klepy ven.
Zapřimń sej hubu, hdyž chceja donoški won.
Halte dir den Mund zu, wenn Klatsch heraus will.

Asociace češtinářů (ASČ)

Otevřený dopis učitelských a odborných sdružení a vzdělávacích pracovišť ing. Robertu Plagovi, Ph.D., ministru školství České republiky, k novele maturitní vyhlášky

Vážený pane ministře,

podle Vašeho sdělení pro média probíhala během podzimu 2018 diskuse k maturitám, „a to jak na odborné, tak na politické úrovni". Konkrétním výsledkem této diskuse je novela školského zákona, kterou Váš úřad v únoru 2019 předložil k meziresortnímu připomínkovému řízení. Tato **novela přináší radikální návrhy**, jejichž realizace by zásadně změnila podmínky, za nichž budou probíhat maturitní zkoušky. Nevíme, s kterými vzdělávacími institucemi, organizacemi či konkrétními odborníky jste podobu novely konzultoval, jsme však nuceni konstatovat, že z hlediska těch, jejichž práce se maturitní zákonná norma nejvíce týká, tedy ředitelů a učitelů středních škol, učitelů a metodiků cizích jazyků, matematiky a češtiny, **žádná transparentní diskuse neproběhla**. MŠMT v daném období k jednáním nepřizvalo zástupce Asociace ředitelů gymnázií, Národní rady Unie školských asociací ČR – CZESHA, Pedagogické komory, Učitelské platformy, asociace AMATE, Asociace učitelů angličtiny ČR, Jednoty českých matematiků a fyziků, Společnosti učitelů českého jazyka a literatury, Asociace češtinářů ani odborných bohemistických pracovišť či dalších bohemistických pracovišť vysokých škol.

Tyto instituce a sdružení přitom na přípravě a realizaci nové maturity spolupracovaly či spolupracují, popř. se k podobě zkoušky kvalifikovaně vyslovují, a mají na seriozních jednáních o její podobě eminentní zájem. To samozřejmě neznamená, že se v jednotlivých aspektech jejich názory nemohou rozcházet.

Domníváme se, že maturita patří k důležitým tématům současného vzdělávacího diskurzu a že jakémukoli – už několikátému – zásahu do podoby maturitní zkoušky by měla předcházet zevrubná a široká diskuse, jež by se zabývala jejím smyslem a cíli a v návaznosti na to konkrétními obsahovými a organizačně-technickými parametry. **Žádáme Vás tedy, abyste tuto – Vámi přislíbenou – diskusi neprodleně realizoval a její závěry do novely zákona promítl.**

V Praze 8. března 2019

Za signatáře dopisu:
Josef Soukal, předseda Asociace češtinářů

K dopisu se připojili:

Asociace metodiků / Association of Teacher Educators (AMATE),
Asociace učitelů angličtiny ČR (AUAČR),
Jednota českých matematiků a fyziků (JČMF),
Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Individuálně se k dopisu připojili:

PhDr. Václav Jindráček, Ph.D., Mgr. Jiří Koten, Ph.D., PhDr. Ondřej Hník, Ph.D. (PF UJEP v Ústí nad Labem);
PaedDr. Jana Vejvodová, CSc., Mgr. Vladimíra Brčáková, Mgr. Jiří Novotný (PF ZČU v Plzni)

Čerstvá krev

Jiskření

Nepravidelná (zatím) rubrika pro literární i výtvarné počiny žáků a studentů, ať už jde o první zdařilé pokusy, nebo o výlov z již soustavnější tvorby. Otevřeno pro všechny, podmínkou je, že práce nebyla předtím publikována. Patronem rubriky je Josef Soukal z Asociace češtinářů. Na úvod jeho „motivační“ vzpomínka:

Sofie Slezáková

. . .

jak kilometry vzdálená
a přesto až moc blízko
hlavu nosím v oblacích
a stále jsem moc nízko

ptáš se, co to znamená
co snažím se ti říct
proč jsem pořád ztrápená
a jak máš ve mně číst

stále tiše opakuji
tvrdohlavé „to nic není“
a křivě se tomu směji
vážně jsi ten, kdo to změní?

Někdy v r. 1997 jsem se při organizování literárních soutěží Gymnázia Ústavní v Praze poprvé setkal s texty Hany Šikolové (nar. 1980). Nápadité, otevřené verše i próza mne zaujaly natolik, že jsem jednu ukázku zařadil do učebnice literatury pro střední školy a začal studentskou tvorbu s úspěchem využívat ve výuce. Hana Šikolová později nacházela pro své psaní méně inspirace a nakonec se zřejmě úplně odmlčela. Nebo se znovu rozepsala a publikuje třeba pod jiným příjmením?

Jiskření

Mezi náma to zajiskřilo
takovejch dvěstědvacet
Jenže co bylo prostě BYLO
a nejde to vracet
Protože přes to napětí
musím podotknout
Než napočítals do pěti
tak zase vypli proud

Od té doby jsem rozepsavších se autorů poznal více. A i když je třeba od psaní brzy odvedly jejich další zájmy, jejich řádky stojí za to, aby byly čteny. Tato rubrika by k tomu měla napomoci.

Josef Soukal

Příběh, který mi dal jméno

Kamila Zimová

Opatrně natáhnu tětivu luku a pokouším se nevnímat pot, který mi stéká po obličeji. Očima hypnotizuji svůj cíl – malého kolouška, který se odbelhal až nebezpečně daleko své matky. Kolébá se na svých vratkých nožkách podrostem a je naprosto zabraný do hledání té nejšťavnatější trávy. Stopovala jsem jeho stádo celý den úplně sama a čekala na vhodný okamžik útoku.

Srdce mi divoce buší, až mám strach, aby ho moje kořist nezaslechla. Vždycky jsem měla problém ovládnout své vzrušení a třas. Tentokrát to ale musí vyjít.

Zhluboka se nadechnu a zamířím.

Někde nade mnou se rozkřičí drozd. Překvapeně sebou trhnu a předčasně vystřelím. Můj šíp samozřejmě mine.

Poplašená zvířata zvednou hlavy a vyděšeně kulí své velké, hnědé oči po okolí. Potom se rozutečou pryč.

„Sakra!“ ulevím si a jen tak tak se ovládnu, abych nemrštila lukem o zem. Chvíli jen dál sedím ve svém úkrytu z křoví a proklínám toho zpropadeného ptáka. Samozřejmě že je to jeho vina! Vypadalo to tak nadějně, když on musel začít zpívat.

Skrz koruny stromů ke mně dopadají poslední sluneční paprsky. Měla bych se vrátit zpátky do tábora. S hořkostí si uvědomím, že jsem celý den promarnila a teď se můžu těšit na jízlivé poznámky a posměšky ostatních.

„Tak co, Bázlivá myško? Kde máš toho kolouška, o kterým jsi mluvila? Podařilo se ti ho vystopovat? Nebo ses bála, že tě pokouše?“

Ve vzduchu je cítit smůla a jehličí. Kapradí se jemně pohybuje ve vánku a někde v dáli je slyšet ťukání datla. Loudám se, pomalu našlapuju cestičkami z mechu a vysoká tráva mě lehce šimrá.

Náhle klid hvozdu naruší něčí výkřik. Někdo volá o pomoc. Bez rozmýšlení se vydám za zvukem, utíkám lesem a snažím se nezakopnout o kořeny stromů.

Dostanu se až na malý palouček. Když jsem byla mladší, často jsme sem chodívali sbírat divoké jahody a borůvky. Teď tam spatřím dvě děti z našeho kmene – Půlnoční sovu a Bystrého zajíce. Vyděšeně se krčí před obrovským stínem. Na prázdno polknu, když v něm poznám obrys medvěda.

Matně si vybavím, jak nás o něm před pár dny stopaři varovali. Prý se usadil v našem hvozdu a my bychom měli být pro všechny případy na pozoru.

No, dobrá rada nad zlato.

Pevně stisknu sekeru, kterou mám připevněnou u opasku, a ohlédnu se po toulci s šípy na mých zádech. Mé zbraně se v porovnání s tou bestií zdají být poněkud ubohé. Co mám ale dělat? Nechat tady ty děti napospas. Nakonec, kdo by to mohl vyčítat někomu, kdo se jmenuje Bázlivá myška?

Nedám si víc času na to, abych se nechala pohltit pochybností a strachem. Místo toho se s bojovým výkřikem vrhnu na medvěda.

• • •

Probudí mě pronikavá vůně šeříku a levandule. Má víčka jsou ztěžklá, přesto se donutím otevřít oči. Nacházím se ve stanu našeho šamana. Jak pomalu přicházím k sobě, stále víc si uvědomuju palčivou bolest, která prochází celým mým tělem. Rozhodnu se ji ignorovat a radši se zaměřím na hru světel na stěně stanu. Moc se mi to nedaří.

„Vida, zdá se, že už jsi vzhůru,“ uslyším náhle šamanův hlas.

Přistoupí ke mně a začne opatrně zkoumat mé rány.

„Hojí se to dobře,“ zamručí spokojeně. „Musím říct, že jsi měla ale opravdu štěstí.“

V mysli se mi vybaví zamlžené vzpomínky. Medvěd a to, jak si mě měří pohledem a jeho oči se lesknou. Mohutné tlapy a velké tlama plná ostrých zubů. Vyděšené výkřiky a nářek.

„Ty děti…“ uvědomím si znenadání. Překvapí mě, jak tichý a slabý můj hlas najednou je.

„Jsou v pořádku,“ ujistí mě šaman. „To hlavně díky tobě.“

„A medvěd?“

„Utekl. Kdo ví, kde je mu konec?“ pokrčí rameny. Nevypadá, že by ho to moc trápilo. „Ty di teď hlavně musíš hodně odpočinout, Medvědí srdce.“

„Medvědí srdce?“

„Jo, takhle ti teď říká celý kmen,“ zazubí se šaman. „No řekni, není to hloupost, aby se někdo tak odvážný, jako ty, jmenoval Bázlivá myška?“

Paul Bäumer

Marie Haderer ová

Paul Bäumer byl držitel Železného kříže a velký pilot první světové války. Na svém kontě měl na konci Velké války 43 vítězství. Ze zubního asistenta se stal válečný hrdina. Létání ho provázelo po celý nedlouhý zbytek života a stalo se mu osudným. Ve 31 letech zemřel při havárii letadla, přesněji řečeno nového modelu stíhačky, který testoval.

Jak se zdá, i velcí spisovatelé musí chodit k zubaři a Erich Maria Remarque nebyl žádnou výjimkou. Jedním z pacientů Paula Bäumera byl právě on. Spisovatel si jméno svého dentisty a válečného hrdiny vypůjčil a využil ho pro svůj slavný román Na západní frontě klid.

Kromě jména a strany, za kterou bojovali ve Velké válce, nemají oba Paulové mnoho společného. Jedním ze základních rozdílů mezi nimi je, že pravý Bäumer byl zubním asistentem a literární Bäumer pouhým maturantem. Teď si asi říkáte: „Proč by nás to mělo zajímat?“ Odpověď zní: „Je to důležitější, než se zdá. Brzy vysvětlím proč.“

Paul narukoval do armády spolu s partou několika kamarádů z maturitního ročníku gymnázia v malém německém městečku. To bylo na začátku války, kdy lidé ještě měli ideály a věřili, že jít bojovat za vlast je čest. Nikdo netušil, co válka přinese, a hlavně ne chlapci, kteří nabuzeni řečmi svého třídního profesora o železném mládí Německa a vidinami slávy a hrdinství, upsali svou duši ďáblu. V té době byli pouze devatenáctiletými chlapci, kteří měli sny a plány do budoucna. Válka měla být jen chvilkové zdržení, něco, co si vyřídí, a za moment budou zase zpět, připraveni si své sny splnit.

Kemmerich chtěl být lesníkem, Leer se viděl obklopen krásnými dívkami… Paul ne. Neměl plány. Byl inteligentní, ale ztracený a nerozhodnutý, co se životem dál; tak jak to vidím u sebe samé i celé své třídy. Nelišil se ničím od ostatních chlapců svého věku. Toho se válka ujala všemi deseti a obrátila to s potměšilým úšklebkem proti němu. Celý život měl před sebou, dokud ho o to privilegium zákopy nepřipravily.

Netrvalo dlouho, než chlapci zjistili, jak plané byly všechny ty řeči o prokázání obrovské služby lidu, vlasti a císaři… První to na vlastní kůži poznal Behm, který s válkou nechtěl mít nic společného. Byl to pacifista a vůbec nejmírumilovnější člověk, který v té době v Německu žil. Přesto však podlehl nátlaku svých vrstevníků a rodičů, jež by neváhali sáhnout po slovech jako zbabělec. Nemohl zůstat pozadu a osud mu to oplatil kulkou do oka a dlouhými hodinami plnými bolesti, zakončenými smrtí.

To byla první smrt, která se Bäumera přímo dotýkala. Pak následoval Kemmerich. Kemmerich s nevinným obličejem a křehkými kostmi. Všichni si uvědomovali, že nejsou nezničitelní. S každým dalším dnem v bubnové palbě, s každým dalším výbuchem granátu a s každou další prolitou kapkou krve, ať už francouzskou, nebo německou, si to uvědomovali čím dál víc. Zároveň se čím dál více obrňovali a pohřbívali to, co je dělalo ještě donedávna jimi, čím dál hlouběji.

To se pochopitelně týkalo i Paula. Pokud se chtěl co nejdéle udržet naživu, musel se postupně vzdávat malicherností, které by v civilu byly normální, či snad dokonce žádoucí. Když se ozvala píšťalka, musel popadnout pušku a vřítit se do horoucích pekel. Nesměl vidět lidi, musel vidět terče. Nesměl cítit. Nesměl cítit. Nesměl truchlit. Nesměl litovat. Nesměl mít strach ani výčitky. Musel se naučit být připraven zemřít každou vteřinou. Musel se naučit nevnímat steny umírajících. Musel vytěsnit zápach tlejícího masa a těžkou nasládlou vůni krve. Musel přestat být tolik člověkem a začít být více strojem, protože to byl jediný způsob, jak si zachovat psychické zdraví. Jak se naprosto nezhroutit. Jak nepodlehnout stresu dělajícímu z dospělých mužů děti a mrzačícímu stejně jako šrapnel nebo odporné choroby. Člověka měnila válka k nepoznání.

Paul sám věděl, že je jiný. V dlouhých hodinách strávených čekáním, často trýznivějším než samotná akce, občas zabloudil myšlenkami do zakázaného území. Vzpomínky na domov a dětství. Všechno bylo hezké a stejné jako dřív, ale on už toho nebyl součástí. Cítil se jako turista ve svých vlastních vzpomínkách. Nevěděl, jestli by mohl navázat na to, co bylo. Válka ho nutila se bránit tak dlouho, až byl Paul Bäumer mrtev. Nahradila ho jakýmsi duchem, který byl jen stínem toho studentíka z německého maloměsta, a ten teď osidloval jeho tělesnou schránku.

Za normálních okolností by byla čtrnáctidenní dovolená hezky doma, daleko od zákopů a vybuchujících střel, důvodem k radosti, ale Paulovi nastavila zrcadlo a ukázala mu ošklivou pravdu. Duch Paula Bäumera nestačil k tomu, aby se mohl vrátit domů. Nemyslím fyzicky. Myslím se vším všudy. Zjistil, že s tím svým duchem je doma víc tam v rozbahněných flanderských zákopech s ostatním tělesnými schránkami, obydlenými duchy bývalých já.

„To je všechno velice pěkné, ale pořád nechápu, proč by mělo být důležité, že jeden Paul Bäumer byl zubař a ten dru-

hý maturant?“ Jako bych to slyšela… Každý muž potřebuje něco, co ho požene dál. Kdyby jim chyběl důvod bojovat, přežít a vrátit se domů, proč by se měli snažit? Proč by to neměli vzdát?

Na některé čekala doma žena a děti. Na některé čekalo řemeslo, ke kterému se mohli po válce vrátit. Někteří už si stihli vybudovat a zařídit život, režim, na který mohli znovu najet a postupně se znovu aklimatizovat. Co má ale takový maturant? Plnící pero rovnou vyměnil za pušku a první věc, co v životě poznal, bylo zabíjení. Jak se vrátit k životu, když ho nikdy nepoznal? Těžko. Co po návratu čekalo na mladého Paula Bäumera? Maturitní vysvědčení? Knížky? Rodinu, která mu už nikdy nebude rozumět?

Byl ztracený a nevěděl, co bude dál. Na bitevním poli nechal duši a později i tělo. Na tváři mělo vyrovnaný výraz.

K charakteristice
P. Baumera – Remarque

Z

aměře

ní n

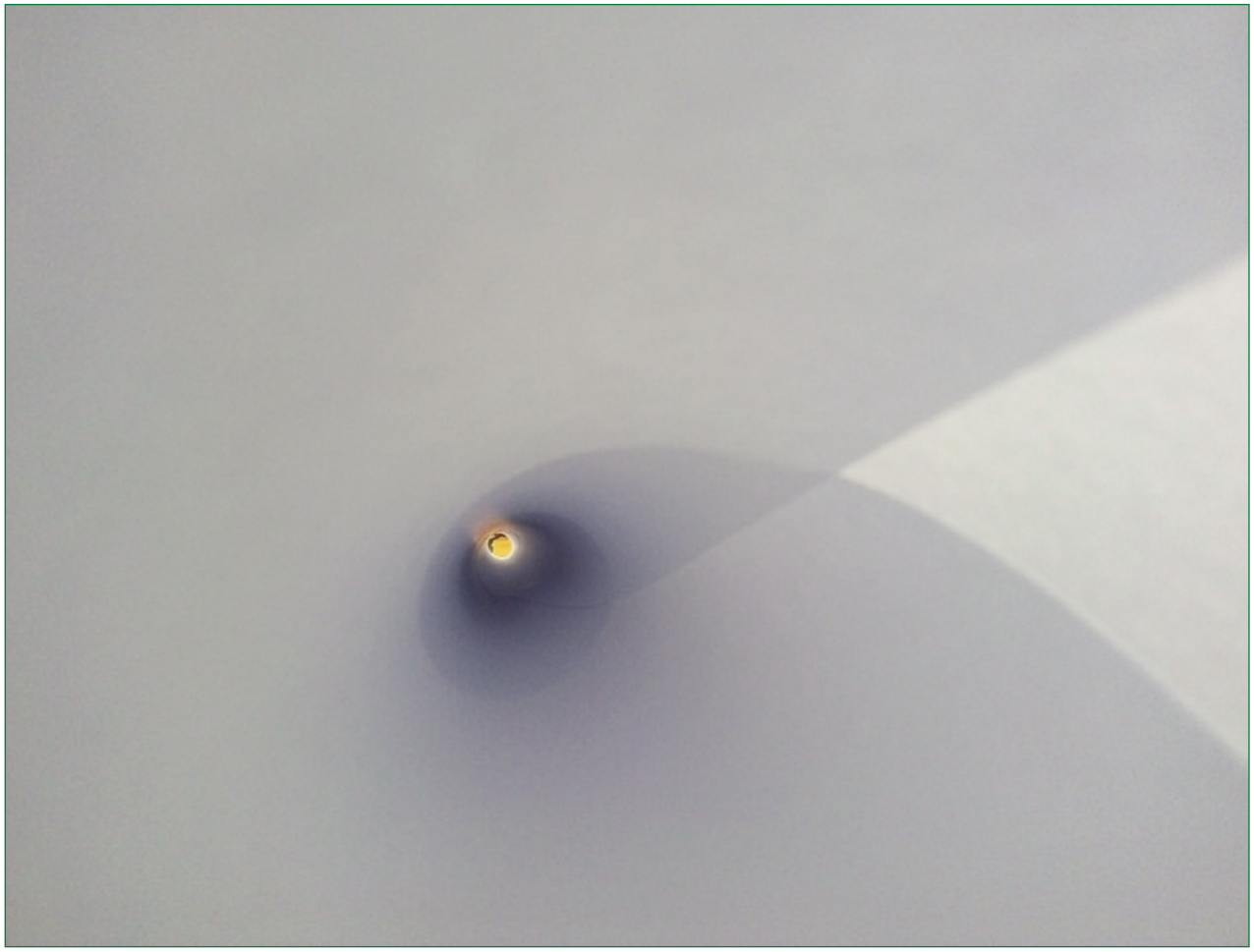
ového

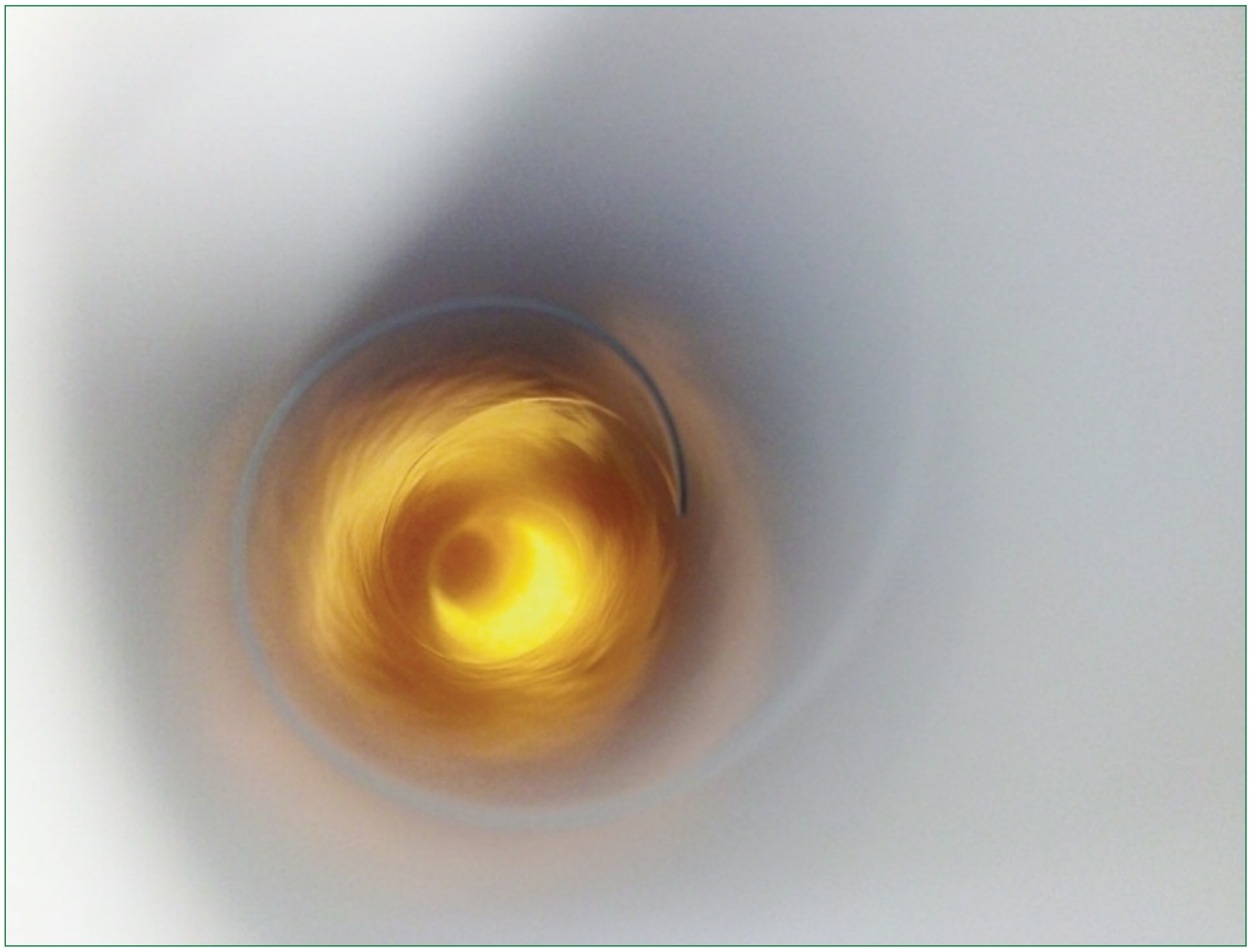
o cíle

Petr Štengl

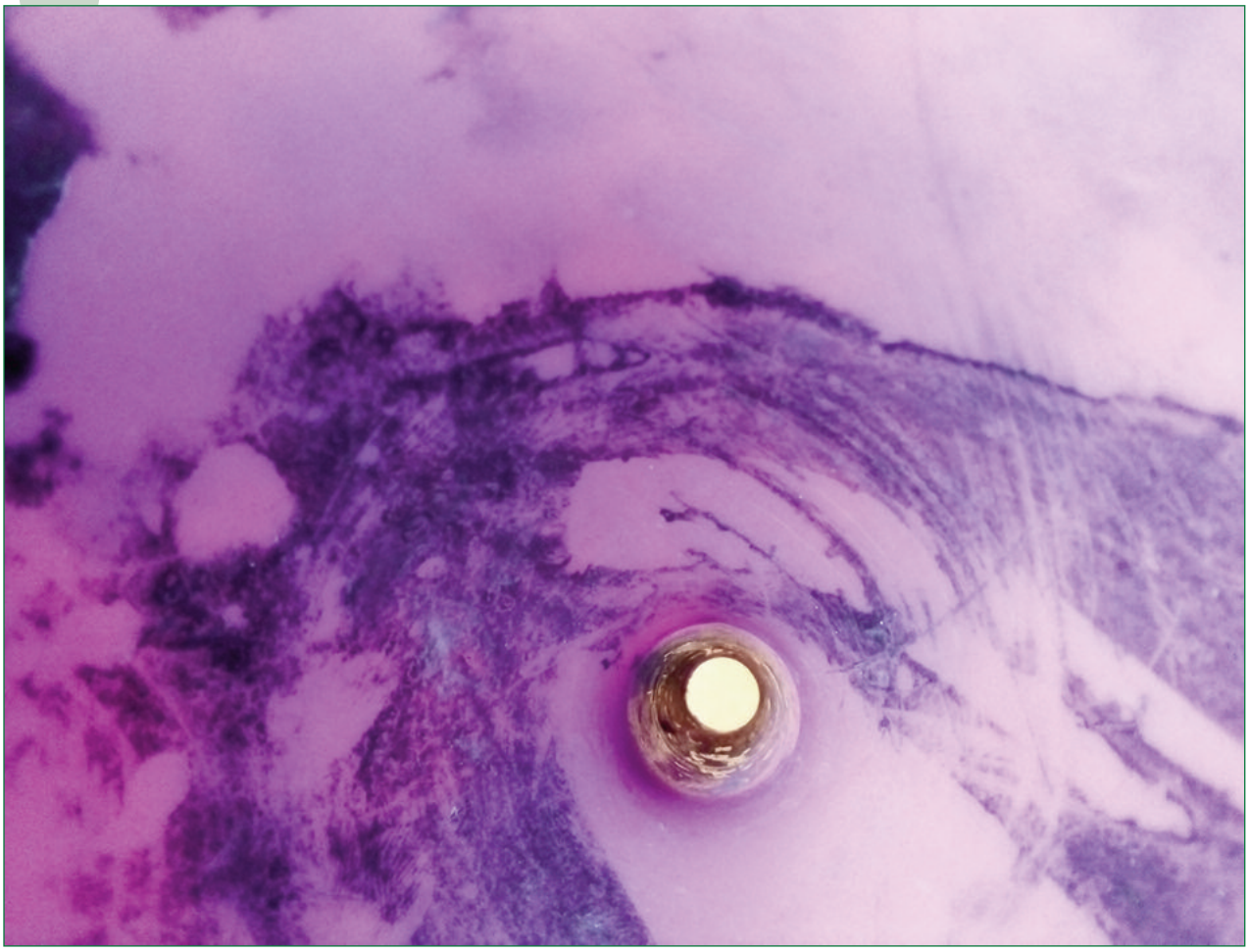
Hledání božské částice

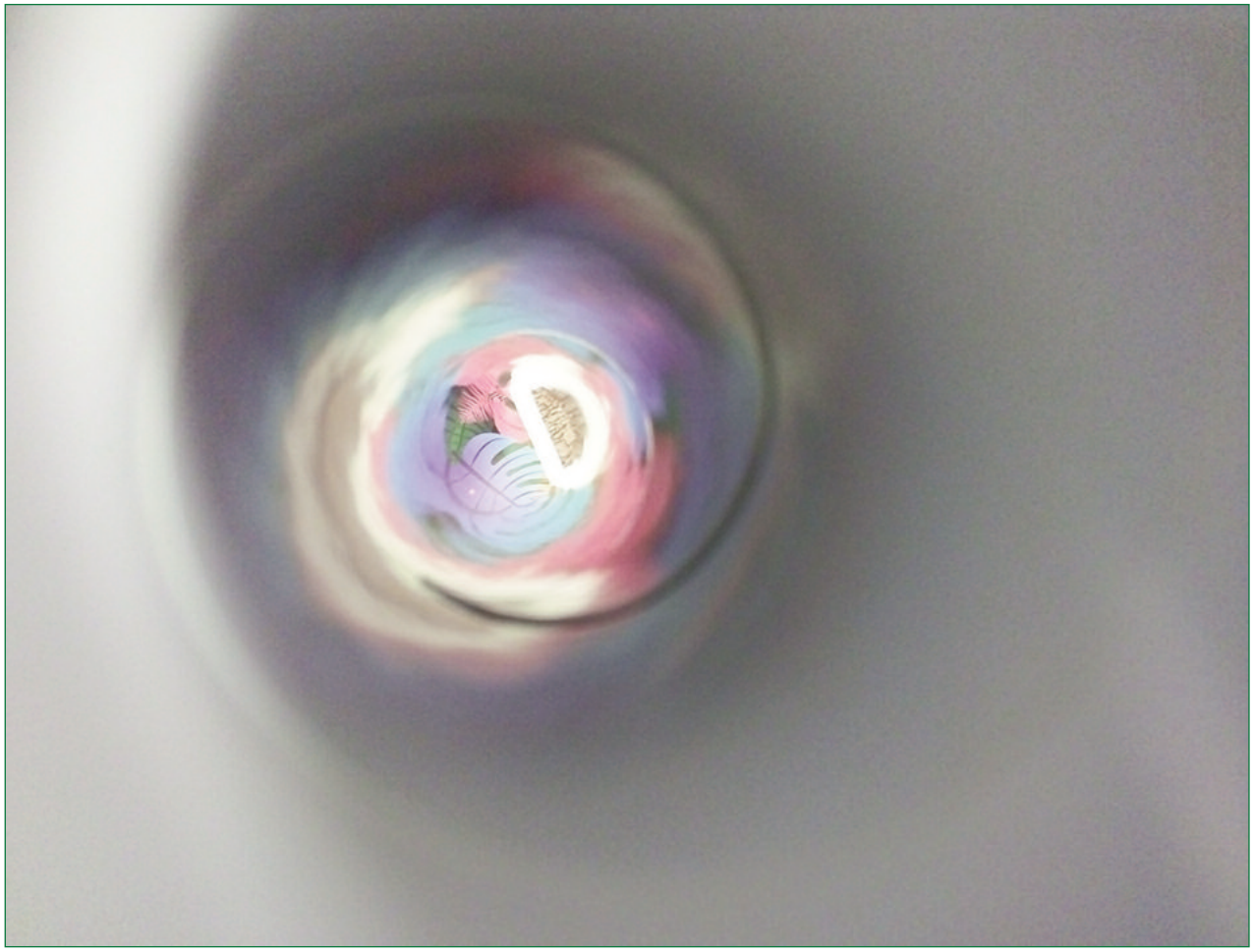

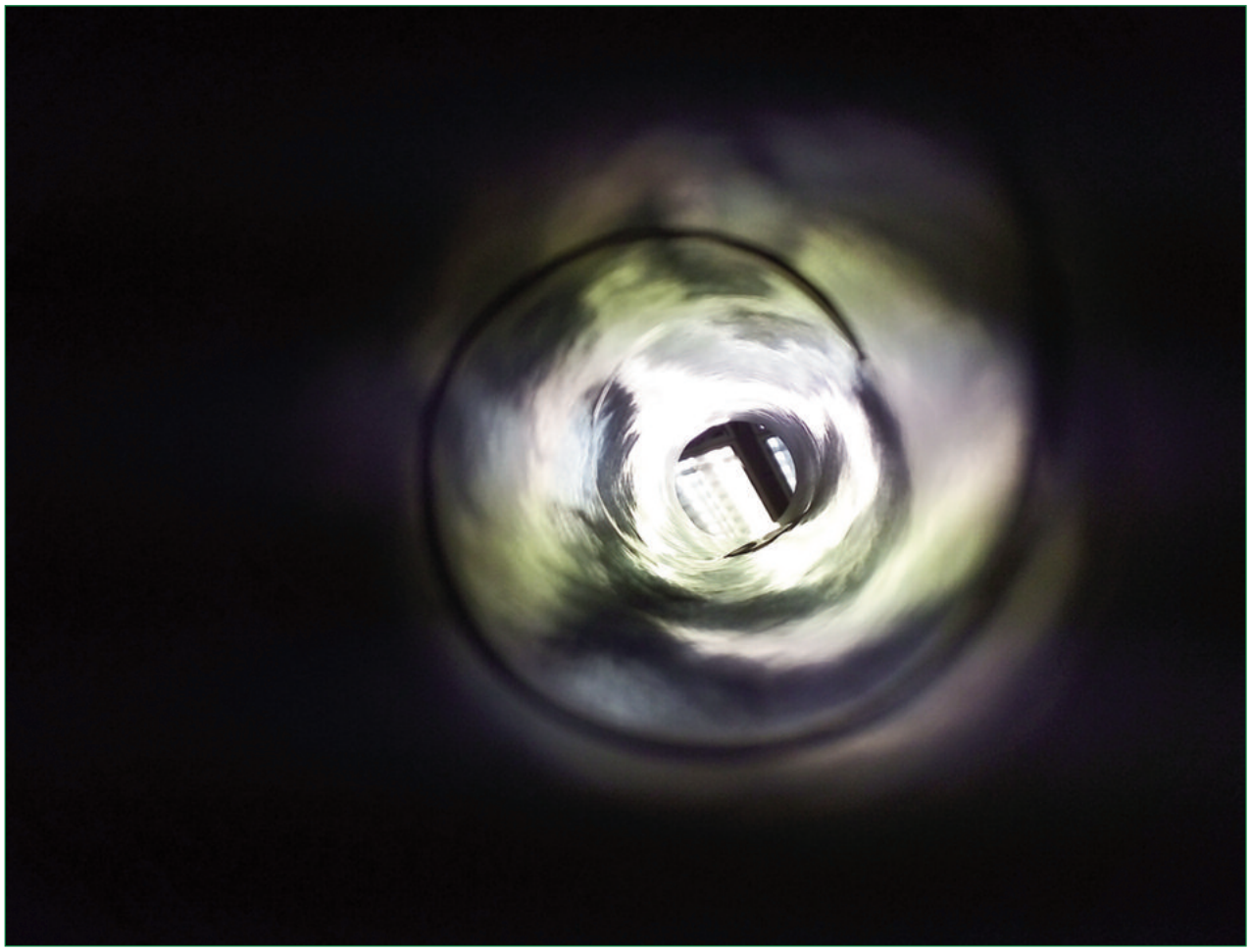

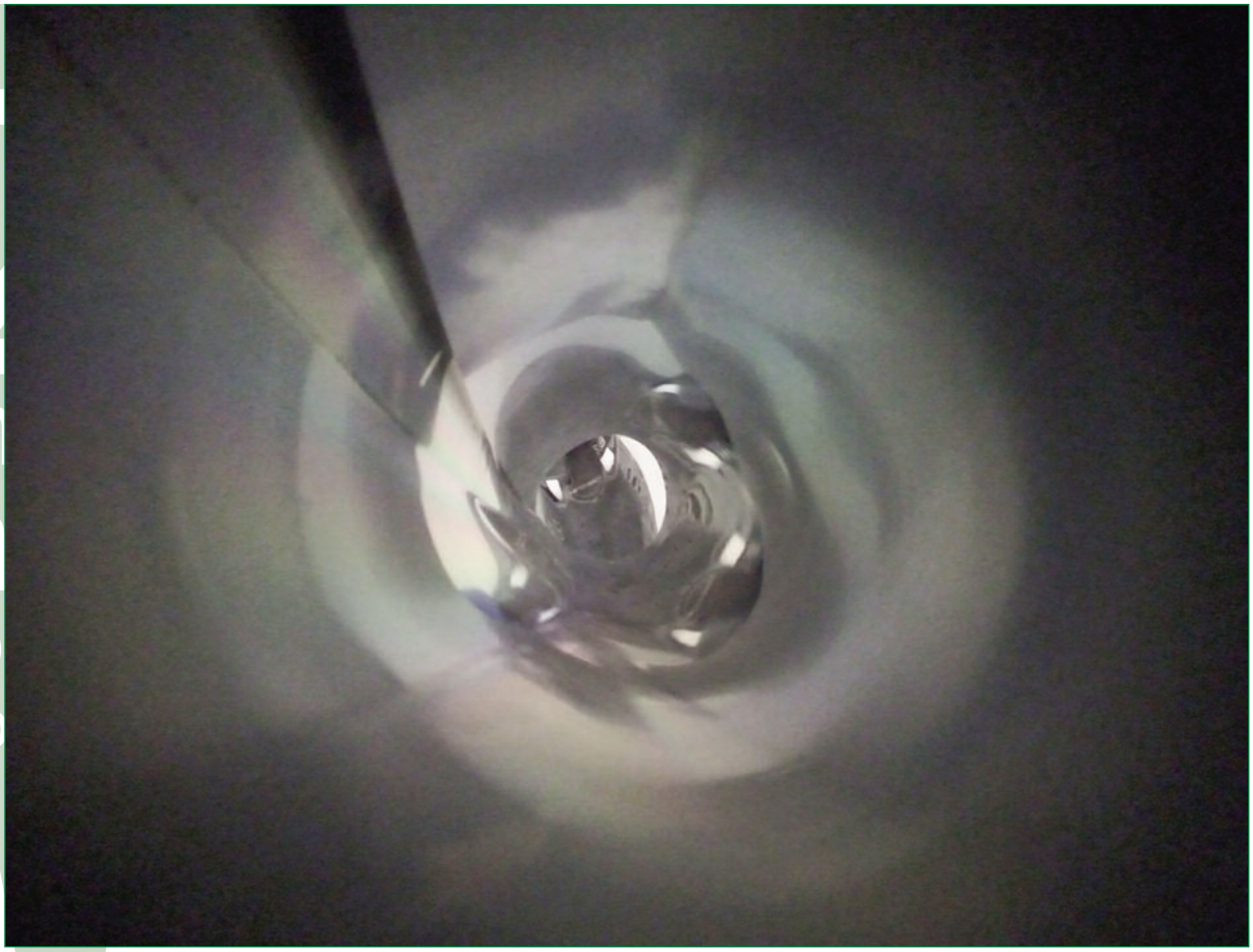

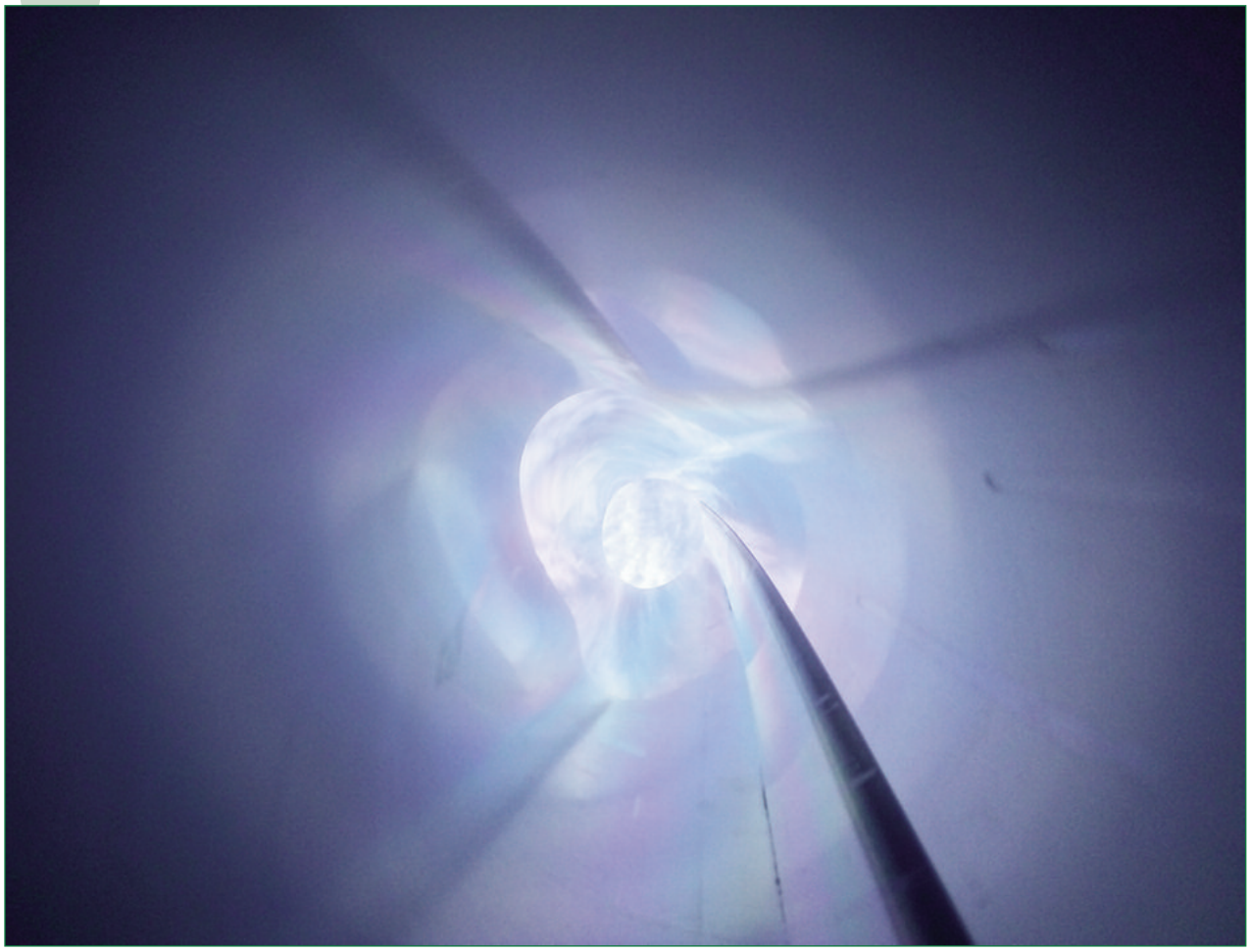

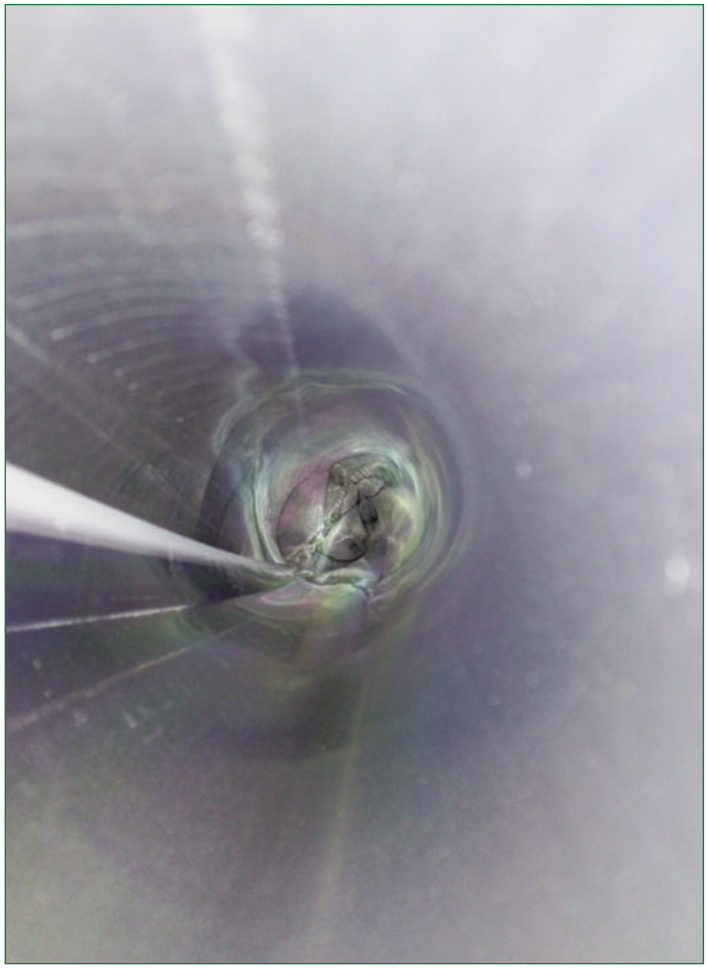

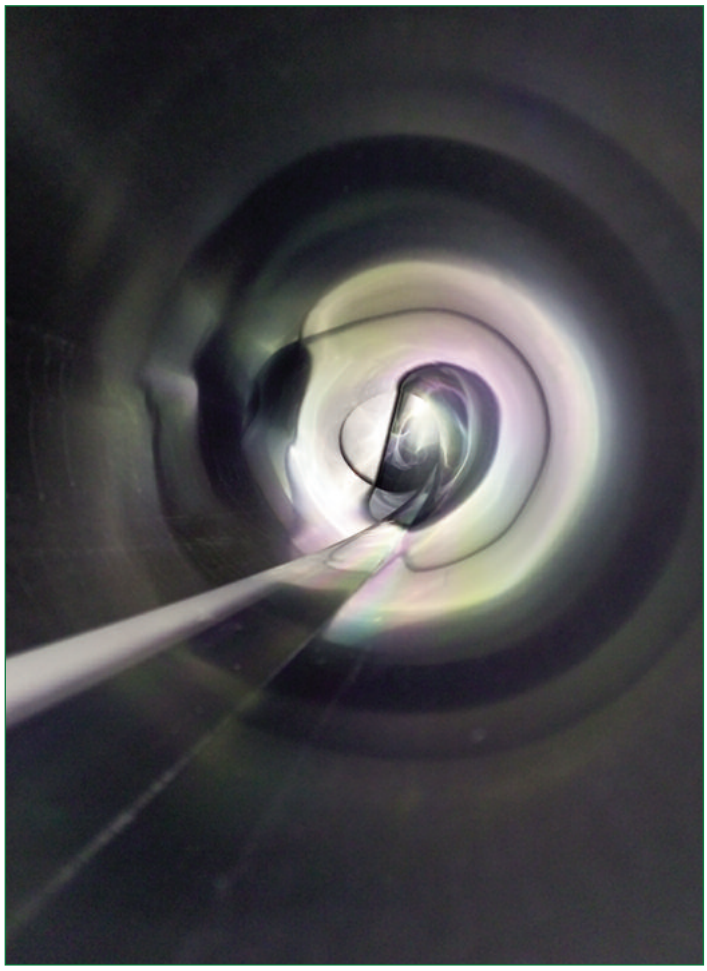

DOBRÁ ADRESA

V příštím čísle najdete:

Confiteor Josefa Svatopluka Machara

Výbor z blogu Vymylimimozek

Noční motýly

Na shledanou příště!

Ne za pomente!